

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / januari - februari 2024

In de ban van het beeld

REVOLUTIONAIR
BIJBELS GODSBEELD

LAUDATE
DEUM

DIOCESANE
WERKGROEP BIJBEL

HOOP LEVEND
HOUDEN IN HET FPC

Relevant - Nummer 1
TWEEMAANDELIJKS
januari - februari 2024

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X – P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

ISSN-nummer
2294-7620

➤ **Op de cover:** De Tribute Wall van Smates – artiestennaam van Bart Smeets – in de Sint-Andrieswijk in Antwerpen. “Het beeld dat ik creëer is eigenlijk een still uit een film of een verhaal”, vertelt de streetartist. “Iedere toeschouwer kan en mag daarbij zijn eigen verhaal schrijven. Ik dicteer niet wat hij of zij eronder moet verstaan of erin moet zien. Elk mag zelf op ontdekking gaan.”

© Nicky De Vocht

INHOUD

Woord van de bisschop	3
In de ban van het beeld	4
JHWH, een revolutionair Bijbels godsbeeld	12
Proces '23.	
Onderweg naar hoopvolle en vitale toekomst	14
Anno nu. Kerkopbouw	16
Van ego over eco naar seva	17
Estafette: Lieven Snyers	18
In de kijker:	
Diocesane Werkgroep Bijbel	19
De kiosk	20
Lerenslang	22
Doorkijk: De bel	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	27
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks. Verantwoordelijk uitgever is Nathalie Milio, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.

Hoofdredactie: Ilse Van Halst
Redactieraad: Steven De Schampelaere, Jonathan Wuyts,
Nathalie Milio, Marc Philips, Saskia van den Kieboom, Lea Verstricht

Redactie: **Relevant**, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen,
0474 655 943, relevant@bisdomantwerpen.be,
www.relevant-bisdomantwerpen.be.

Abonnementen: Abonnementen **Relevant**,
p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 202 84 30,
abonnementen.relevant@kerknet.be.

Een jaarabonnement kost 25 euro. Jongeren betalen 10 euro.
Abonnees in het buitenland betalen 50 euro.

Een steunabonnement kost 50 euro.
Voor een los nummer betaal je 10 euro.

Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB
van vzw Bisdom Antwerpen – **Relevant** met duidelijke vermelding
van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

DE KRACHT HET VAN beeld

Kun je de titel vlot lezen? Hij gaat in ieder geval niet onopgemerkt voorbij, je oog blijft even hangen, omdat het woordbeeld afwijkt van het normale lettertype. Het geeft meteen de kracht van het beeld aan. Ik heb het idee ‘gestolen’ van de kijk-poëzie van Paul Van Ostaijen. Tegelijk, ook al beweert het spreekwoord dat een beeld meer zegt dan duizend woorden, heeft het beeld het woord soms nodig, om het te duiden. In ons dossier zijn we helemaal ‘in de ban van het beeld’.

Dit thema kadert volledig in de rode draad van deze nieuwe jaargang: hoe gaan we om met het onbekende. We leven op een scharniermoment. Paus Franciscus heeft het geregeld over een tijdperk in verandering. En dat wordt getypeerd door onzekerheid en soms ook angst om het onbekende. Alles verandert en dat doet het razendsnel. Het zijn boeiende maar soms ook verwarrende tijden. We weten waar we vandaan komen, maar weten niet was ons te wachten staat. We moeten springen en ... vertrouwen. Dat is meteen heel Bijbels. In de komende nummers gaan we telkens dieper in op een ingrijpende verandering in onze samenleving en hoe we daarop (kunnen) reageren.

Dat de Kerk van oudsher beelden gebruikt om te evangeliseren, is genoegzaam gekend. Denk maar aan de ‘Barokke influencers’ waarover we vorig jaar berichtten. In dit dossier kiezen we er bewust voor een andere weg te bewandelen en na te gaan waar en hoe beelden in onze samenleving, ook niet binnenkerkelijk, iemand aan kunnen zetten om te zoeken naar zin, hoe ze betekenis kunnen geven, hoe ze kunnen evangeliseren ... Soms waar je het helemaal niet verwacht.

Geef je ogen maar goed de kost!

Ilse Van Halst

Wegens herstructureringen bij nv Halewijn, die de abonnering van Relevant verzorgt, zijn er momenteel vertragingen bij de verwerking. In geval van problemen of vragen kunt u contact opnemen met abonnementen. relevant@kerknet.be. Dank voor je geduld en begrip.

➤ *Het regent glitters. 21 oktober was een feestelijke dag voor Ekeren. Dan zegende bisschop Bonny de gloednieuwe zorgcampus Rozemaai. Die herbergt scholen voor buitengewoon onderwijs BuBaO het Sas, Buso De Tjalk en MFC Heder.*

HEB JE HET GEZIEN?

Geen godsdienst zonder het Woord van God. We luisteren naar het Woord van God, zoals we het horen voorlezen. We lezen in de Heilige Schrift, uit een oude of recente vertaling. Want God spreekt tot ons, zowel tot ieder van ons persoonlijk als tot ons allen samen. Daarom staat in elk religieus gebouw een boek (of een boekrol) centraal, of het nu de Thora is in een synagoge, de Bijbel in een kerkgebouw of de Koran in een moskee. Maar heeft godsdienst ook met 'kijken' en met 'zien' te maken? Daarover bestaat minder overeenstemming.

Is God niet zo verheven en zo anders dat je Hem onmogelijk kan afbeelden? Is God niet per definitie onttrokken aan onze menselijke blik? "Niemand heeft ooit God gezien", schrijft Johannes (1 Joh 4, 12). En maar goed ook! Tal van godsdiensten trekken hieruit een radicale conclusie: een principieel verbod op elke figuratieve religieuze kunst. Wel kunnen kleurvlakken, lijnen, letters of geometrische figuren een religieuze ruimte versieren, maar geen afbeeldingen van mensen, dieren of planten. Zelfs geen afbeelding van religieuze personen of gebeurtenissen. De eerste christenen waren niet ongevoelig voor dat argument. Het heeft lang geduurd vooraleer ze afbeeldingen van Jezus, van Bijbelse gebeurtenissen of van heilige personen durfden te maken. Pas vanaf de vierde eeuw kwam de christelijke kunst tot een eerste bloei.

In die overgang speelt de menswording van Gods Woord een belangrijke rol. Immers, zodra Jezus geboren is, komen de herders en de drie wijzen naar hem kijken. Jezus doet niets in het verborgene. Hij nodigt mensen uit om naar Hem te komen kijken. Ze mogen zien wat Hij doet, wie zijn leerlingen zijn, wie Hij geneest, wie Hij vergeeft, bij wie Hij binnen gaat en waar Hij bidt. We kunnen ons die taferelen levendig voorstellen. Telkens opnieuw hebben kunstenaars gezocht naar andere manieren om het leven van Jezus te verbeelden. Soms devoot, soms ruig. Van sobere romaanse glasramen tot barokke schilderijen. Op perkamenten manuscripten of stenen monumenten. Gods mensgeworden Woord mogen en kunnen we zien, met eigen ogen.

Vandaag kijken we vooral naar bewegende beelden. Wie iets religieus wil zien, begint zijn zoektocht op het internet. Je hoeft niet lang te zoeken naar een film, een reportage of een video over een religieus onderwerp. In zijn YouTube-reeks 'Screensaver' stelt pastoor Bart Paepen in tien tot vijftien minuten telkens een film of tv-serie voor waarin iets van de christelijke Blijde Boodschap vindbaar is. Soms gaat het over een expliciete aanwezigheid, vaker is de evangelische inhoud minder opvallend. Het aanbod is groter dan je denkt!

Nog dit. Christenen zijn 'getuigen', zeggen we. Getuigen van de Blijde Boodschap. Getuigen van de verrijzenis. Getuigen van Gods goedheid. Echter, om geloofwaardig te kunnen

© Servisch-orthodoxe Sint-Jorisparochie

➤ *'Brooddraaien' heet dit. Allen hebben ze er deel aan: bisschop Justin van West-Europa van de Servisch-orthodoxe Kerk, mgr. Athenagoras Peckstadt, metropoliet van de Benelux, aartspriester Milan Zivanovic van de Sint-Jorisparochie in Merksem en bisschop Johan Bonny. "Op 18 november, feestdag van Sint-Joris, de patroonheilige van onze parochie, vierden we de Heilige Liturgie volgens onze traditie in de Sint-Franciscuskerk in Merksem. Aan het slot van zulk een Liturgie bereiden we een speciaal brood en wijn die het lichaam en bloed van Christus symboliseren", licht aartspriester Milan het traditionele gebruik toe. "Vervolgens overgieten we dat brood met wijn, en met gebeden. Alle parochianen nemen deel aan het draaien van het brood. De gelovigen die dicht bij de bisschop en de priester staan, raken het brood persoonlijk aan met hun hand en draaien het om, en wie zelf niet zo dichtbij kan komen, legt zijn hand op de schouder van zij die het brood hebben aangeraakt. Zo zijn we allen verenigd, in de gemeenschap van brood en wijn (lichaam en bloed van Christus)."*

getuigen, moet je niet enkel iets gehoord maar ook iets gezien hebben. Het volstaat niet aan een rechter te zeggen dat je iets weet 'van horen zeggen'. Neen, je moet zelf iets gezien hebben. Geldt dat ook voor geloofsgetuigen? Ik denk het wel. Je kan maar geloofwaardig spreken over wat je zelf hebt gezien. Iemand die je zelf hebt ontmoet. Iets wat je zelf hebt meegemaakt. Onze ogen doen ertoe. We zijn op 'beeltenissen' van God aangewezen.

+ Johan Bonny

IN DE BAN VAN HET *beeld*

Vandaag leven we in een beeldcultuur. In onze communicatie spelen beelden een belangrijke rol. Onze samenleving wordt overspoeld door een tsunami van beelden. Wat vertelt het beeld ons en hoe gaan we ermee om?

BEELD-GELETTERD

Vandaag zijn de meeste mensen geletterd. Dat wil zeggen dat we in staat zijn om te lezen en te schrijven. En dat vinden we vanzelfsprekend. In een samenleving en een cultuur waarin het beeld in opmars is, zijn we echter best ook beeldgeletterd. Om beelden te kunnen 'lezen', om ze kritisch te bekijken, om te begrijpen hoe ze ons denken en doen (willen) beïnvloeden. En daar staan we heel wat minder bij stil.

Ilse Van Halst

Wat we moeten verstaan onder de term 'beeld'? "In wetenschappen die het fenomeen bestuderen, staat 'beeld' voor iets wat zichtbaar én intentioneel is. Imaginaire beelden in ons hoofd vallen daar niet onder, net zomin als driedimensionale beelden. Een voetafdruk in de modder is geen beeld, een foto van die voetafdruk bij een artikel dan weer wel", duidt Lode Vermeersch. Hij is doctor in de pedagogische wetenschappen aan het HIVA-Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving van KU Leuven en pleitbezorger van meer aandacht voor beeldgeletterdheid en mediawijsheid in het onderwijs, maar ook in vorming, in duidende programma's op televisie en radio, in musea ...

Kleien was in eerste instantie vooral een hobby voor Lutgart Peeters uit Mol. Pas toen ze uitgenodigd werd om tentoon te stellen in de Sint-Pieter- en Pauwelkerk in Mol, dacht ze na over een gelovige insteek. "Een boeiende uitdaging", zegt ze zelf over dat zoekproces. Zo ontstond haar werk *Het Laatste Avondmaal*. "Toen het afscheid van mijn vader naderde, beleefden we op Witte Donderdag samen óns 'Laatste Avondmaal', naast zijn sterfbed", vertelt Lutgart. "Hij kon de smaak van de boterham met de lekkere omelet nimmer proeven. Toch was het een bijzonder moment en eet ik met Witte Donderdag nog steeds een boterham met een gebakken eitje. Ik probeer ook geregeld de familie rond de tafel te verenigen en hoop hun zo duidelijk te maken hoe belangrijk 'samen' is." Tijdens de tentoonstelling werden veel mensen geraakt door *Het Laatste Avondmaal*. "Ze begonnen de namen te zoeken van de twaalf apostelen en ontdekten tot hun verbazing dat ze er maar zeven of acht kenden en nog eens de Bijbel moesten ter hand nemen ... Het maakt me blij dat mijn werk iets losmaakt bij mensen, dat het doet nadenken en mensen aanzet om er nadien nog iets mee te doen." Dat hoopt ze ook van haar werk *Samen één wereld*. "Het zou toch mooi zijn dat er een wereld is waar we 'samen' in vrede leven ..." (IVH)

© Duncan Cumming

Vrome Maria

Worden er vandaag heel wat beelden gemaakt maar weinig doelgericht, zoals de vele foto's die jongeren nemen van van-alles-en-nog-wat, doorheen de geschiedenis werd het merendeel van de beelden gemaakt met een bepaald doel. Sommige beelden zijn belerend of educatief, zoals illustraties in een biologieboek. De publiciteitswereld zet in op persuasieve of verleidende beelden. Religies maken van oudsher gebruik van richtinggevend of stichtende beelden. Maar net zo goed trachten beelden soms te choqueren. Media tonen de gruwel om de aandacht te trekken, als sensatie."

De intentie ligt evenwel niet enkel aan de kant van de maker van het beeld, maar ook bij de kijker. "De toeschouwer maakt het beeld altijd compleet. Dan spreken we over de interpretatieruimte van een beeld", stipt Lode aan. "Zo kunnen beelden doorheen de tijd en ook afhankelijk van de locatie een ander effect hebben en een andere interpretatie krijgen. Dat is de culturele laag van het beeld, die bijvoorbeeld maakt dat onze samenleving kan lachen om de cartoons van Charlie Hebdo, maar anderen er aanstoet aan nemen en zelfs stellen dat ze verboden moeten worden."

Wel of niets nieuws onder de zon?

Dat beelden ons doen en denken beïnvloeden, is niet nieuw. "We leefden altijd al in een beeldcultuur, van bij de eerste grotschilderingen. Ook in het religieuze leven speelt het beeld van oudsher een dominante rol. Omdat weinig mensen geletterd waren en de Bijbel niet konden lezen, moest de evangelische boodschap op een andere manier verspreid, via stichtende schilderijen", legt hij uit. "Dat werd slim aangepakt: de boodschap werd verpakt in een intentioneel beeld. Dat beeld moest een effect hebben. Het was vaak *beauty in service of education*. Beelden werden aantrekkelijk gemaakt opdat gelovigen zich daaraan zouden willen spiegelen, zoals de vrome en zorgende Maria's van schilder Sandro Botticelli, of zo gruwelijk mogelijk om angst in te boezemen, opdat de goegemeente liefst op de goede weg zou blijven, zoals diens *Kaart van de Hel*."

Bart Smeets, alias Smates, wilde eigenlijk striptekenaar worden, maar geraakte toevallig in contact met graffiti en evolueerde van daaruit naar streetart. "Het is fantastisch om te kunnen en mogen creëren op publieke plaatsen. Ik heb geen musea nodig om mijn kunst te tonen. Iedereen kan ervan genieten, op eender welk moment." In de wijk Sint-Andries in Antwerpen maakte hij in opdracht een Tribute Wall met daarin de typische kenmerken van de wijk, zoals het Mariakapelletje en de kerktoeren, maar ook de Poesjenellen. "Het beeld dat ik creëer is eigenlijk een still uit een film of een verhaal", vertelt de street artist. "Iedere toeschouwer kan en mag daarbij zijn eigen verhaal schrijven. Ik dicteer niet wat hij of zij eronder moet verstaan of erin moet zien. Ga gerust zelf op ontdekking."

© Kevin Faingnaert

Inmiddels is hij een gekend street artist en prijken zijn werken op vele plekken. Samen met street artist Steve Locatelli leefde hij zich creatief uit in de Sint-Paterskerk in Halle (momenteel gesloten voor restauratie), waar hij zich door de glasramen liet inspireren. De stad Halle liet in 2021 ook een graffiti kunstwerk op haar begraafplaats maken als rustgevende rouwruimte waar kinderen en jongeren een verlies kunnen verwerken. Streetart kan aldus helpen verbinding te maken tussen leven en dood, vergankelijkheid en eeuwigheid, en nodigt uit stil te staan bij de zin van het leven. De Britse street artist Lovepusher maakt bewust werken met een religieuze inslag. In 2003 kwam hij Jezus op het spoor. "De ontdekking van Jezus opende mijn ogen voor introspectie. Ik werd me meer bewust van de oorzaken en gevolgen van mijn dagelijkse keuzes en daden", vertelt hij over zijn bekeerling in een interview op de blog lovegraffiti.de. Hij besloot overal waar hij kwam de letters 'Jesus' in 3D te schilderen (zie boven). "Beschouw het als een moderne vorm van evangelisatie, met graffiti als middel." (IVH)

Bart Paepen, pastoor van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, heeft tegenwoordig zijn eigen programma *Screensaver*. Daarin neemt hij verschillende hedendaagse films, series en videoclipps onder de loep, waarin hij op zoek gaat naar een christelijke benadering. Want ofschoon de makers niet altijd een christelijke boodschap willen meegeven, is die wel te vinden in heel wat films en series. Een christelijke boodschap die dankzij populaire beeldcultuur inzichtelijker en ontvankelijker wordt voor wie niet zo vertrouwd zijn met de Bijbelse en kerkelijke traditie. Neem de film *Barbie*. Onder de roze hype zit wel degelijk een raakpunt met de Bijbel, meer bepaald met de brief van Paulus aan de Galaten (5, 1 - 7), waarin Paulus ingaat op het thema vrijheid, het kunnen zijn wie je bent. Een thema dat in de film ruimhartig aan bod komt. Misschien nog wel meer dan dat de film de voor de hand liggende feministische boodschap meegeeft, stelt *Barbie* ons de vraag: Kunnen wij, mannen, vrouwen, jongeren, kinderen en ouderen, wel werkelijk onszelf zijn of laten we ons net als in de brief aan de Galaten een slavenjuk opleggen? (*Saskia van den Kieboom*)

Een beeld zegt meer dan duizend woorden voor fotografe Myriam Rispens. "In mijn foto's probeer ik steeds iets te vatten wat aan het verdwijnen is", leg ze uit. "Ik fotografeer processies en huisaltaren, een samengestelde groep devotionalia die mensen voor hun deur uitstallen wanneer een processie voorbijkomt. Er zijn best nog wel wat huisaltaren, maar ze verdwijnen." Ze vervolgt: "Ik hou ervan met mensen te werken. Mensen zijn boeiend en beelden van mensen evenzeer. Ieder heeft een eigen manier van spreken, bewegen, praten, zijn ... Die eigenheid tracht ik vast te leggen. Hetzelfde heb je wanneer mensen hun omgeving in scène zetten, bijvoorbeeld door een huisaltaar uit te stallen. Zulke huisaltaren zijn stuk voor stuk kleine verhalen, die ik probeer in beeld te brengen. De kijker kan zich daarin vinden of verliezen." Myriam werkt steeds met breedbeeld. "Er valt best veel te ontdekken op mijn foto's. Telkens je kijkt, zie je iets anders. Als toeschouwer kun je als het ware door het beeld reizen." (*IVH*)

In de expo 'Hemel en aarde bewegen' brengt PARCUM werk van Myriam Rispens over processies en huisaltaren. Tot 17 maart in Abdij van Park 7, 3001 Leuven, www.parcum.be.

Het beeld speelde altijd al een belangrijke rol in het christendom. "Paus Gregorius I De Grote had het ooit aan de stok met de bisschop van Marseille die een verbod wilde invoeren op het afbeelden van heiligen, omdat gelovigen de beelden in de kerk begonnen te vereren", vertelt Jo Van Beylen van het HIGW in Antwerpen. "De paus riep de bisschop tot de orde en stelde dat beelden juist devotie opwekken en een ongeletterd publiek stimuleren om de verhalen erachter te leren kennen." In het Westen sprongen we steeds erg creatief om met vorm en taal. "Daarbij is het belangrijk om beelden steeds in hun context te plaatsen, zowel qua tijd als plaats. Beelden zijn steeds een getuige van de tijd en van de cultuur waarin ze ontstaan. Zo beelden wij Jezus af als een witte man met baard en lang haar, ook al spoorde dat eigenlijk niet met zijn afkomst", aldus Jo. "Daarom is de LEGO©-Bijbel zo leuk. Het Nieuwe Testament wordt uitgebeeld in populair speelgoed, wat het toegankelijker en aantrekkelijker maakt voor kinderen. Tussen de regels krijg je meteen ook mee dat die eeuwenoude Blijde Boodschap ook vandaag nog relevant is." Op de afbeelding zie je ook een 'hedendaagse' vertaling van de parabel van de rijke jongeling. Heb je de laptop ontdekt tussen zijn spullen? (IVH)

Het thema 'hoop' is een belangrijk en onmisbaar element van onze geloofsbeleving. Vandaag zeker. Maar het begrip 'hoop' heeft voor ieder een eigen invulling. Binnen het Vicariaat Kempen werd een werkvorm uitgewerkt die toelaat om iets van die eigen betekenis voor 'hoop' uit te drukken, aan de hand van een doosje met twee bundels kaarten, een met woorden en een met beelden. De kaarten met woorden spreken op een speelse manier voor zich en brengen een gesprek op gang. De kaarten met afbeeldingen worden open op een tafel uitgespreid, waarna elke deelnemer één beeld kiest dat voor hem of haar 'hoop' weergeeft. Aan deze keuzes wordt dan een gesprek geknoopt, vaak met verrassende uitkomsten. (Steven De Schamphelaere)

“Ook de zogeheten kantelende verhouding tussen woord en beeld wordt vaak aangehaald om van een beeldcultuur te spreken,” weet Lode, “toch leven we vandaag ook nog steeds in een woordcultuur. Er wordt nog altijd veel geschreven en gelezen, en beeld gaat vaak gepaard met woord. Denk aan de tekstballonnen bij een stripverhaal, waarmee de striptekenaar de lezer helpt om de plaatjes juist te ‘lezen’.”

Twee minuten

Tegelijk ziet Lode ook redenen om van een beeldcultuur te spreken. “Het aantal beelden dat gemaakt wordt per minuut is de voorbije decennia exponentieel toegenomen. Dat is voornamelijk een gevolg van de komst van de gsm en de smartphone met fotocamera. Vroeger was het maken van een foto een uitermate technisch en intensief proces, net zoals een schilderij, terwijl een foto maken vandaag heel eenvoudig is geworden. In 2015, zo toonde Amerikaanse onderzoek aan, werden er wereldwijd elke twee minuten evenveel beelden geproduceerd als in de volledige negentiende eeuw samen. Vandaag zal dat nog exponentieel toegenomen zijn.” Hij vervolgt: “Daarenboven zijn we mettertijd in alles wat we doen om mensen op te voeden, het visuele aspect naar voren gaan schuiven. Daardoor is er vandaag een soort sensorisch verval. In de negentiende eeuw waren mensen aan het ruiken, proeven, voelen, terwijl ons educatief systeem gestoeld is op ‘kijken’ en in mindere mate op ‘luisteren’. De andere zintuigen lijken van de radar verdwenen.”

"Sociale media doen denken aan de 'God ziet ons. Hier vloekt men niet'-schilderijen."

Net als woorden kunnen beelden aanzetten tot reflectie en tot actie. Ze kunnen kennis overdragen en gedrag vormgeven. Dat zie je op sociale media, waar beelden makkelijk hun weg vinden naar jongeren die op zoek zijn naar zichzelf, naar verbeelding en verwondering, naar verdieping en zin. “Omdat het zo eenvoudig is om beelden te maken, is het een belangrijke manier geworden om je identiteit vorm te geven en te tonen. Jongeren maken voortdurend beelden van zichzelf die ze delen via TikTok, Snapchat of andere sociale media, om zichzelf te tonen aan de buitenwereld, om zich te profileren”, duidt Lode. “Bovendien worden beelden die anderen maken medebepalend voor het managen van jouw identiteit. Dat merk je in de shift van de eerste sociale media zoals Facebook, waar tekst vergezeld werd van beeld, naar Instagram en Snapchat, waar het beeld primeert.”

Benetton

Die tsunami van beelden blijft niet zonder impact. Enerzijds kan die afstompend werken. Denk aan de publiciteit van Perrier met een afbeelding van *Het Laatste Avondmaal* of de Benettonreclame met kussende pastoor en non van eind jaren 90. “Veroorzaakte dat toen heel wat ophef, vandaag choqueren zulke beelden minder, wegens de toenemende secularisatie maar ook en vooral wegens de massieve beeldstroom waardoor mensen er ongevoelig voor worden.”

Je kent ze wel, de soms wat afgeschilferde of verroeste voetschrapers naast de voordeur van herenhuizen in de stad. Ze dienden vroeger om je schoenzolen proper te schrapen alvorens je binnenstapte. Ook Elke Lemmens heeft er zo eentje naast haar voordeur. “Ik besloot hem tijdens een lentepoets een lik verf te geven. Samen met mijn kindjes. Al doende kwam ik op het idee om er iets in te plaatsen. Het is een boerderijtje geworden, met figuurtjes uit de Kringwinkel. Het was zo leuk om te zien: onze kinderen en kinderen uit de buurt lagen op hun buik naar het tafereeltje te kijken. Het was als het ware een modern kapelletje. Soms is het dat letterlijk.” Zo begon Elke voetschrapers op te knappen bij andere bewoners, inmiddels meer dan zestig, van een boerderij tot de grot waarin Jezus geboren werd. “Ik beluister hun verhaal, brengt het tot leven in beeld in de voetschraper, waar anderen het kunnen ontdekken.

© Hausgemacht.be

Nu eens is het lichtvoetig, dan weer wat zwaarder”, vertelt ze gedreven. “Soms ervaar ik dat beeld tekortschiet om de diepgang van een verhaal mee te geven. Zo maakte ik bovenstaand tafereel met een roeiende man, een vrouw met een ballon met een hartje en een carroussel met kindjes. Een vrolijk tafereel op het eerste gezicht, dat evenwel het verhaal vertelt van een vader die plots overleed na een ongeluk, waardoor de moeder zich geen raad meer weet, terwijl de kinderen meedraaien in de carroussel van het leven. Daarom werden intussen podcasts bij de tafereelen gemaakt, die je kan beluisteren via een QR-code bij de voetschrapper.” (IVH)

Bekijk ‘verwonderende voetschrapers’ op Instagram en beluister de bijhorende podcasts van Anke Van Meer. Meer op www.hausgemacht.be.

Altijd al was de natuur een grote inspiratiebron voor kunstenaars: pastoraal en historisch voorgesteld door de classici, grandioos en wild door de romantici, gevoelig en poëtisch door de impressionisten. Maar pas recent werden kunstenaars zich bewust van de kwetsbaarheid van de omgeving. Kunst is sedertdien een uitstekend medium om een abstract begrip als klimaatverandering inzichtelijk te maken op een visueel aantrekkelijke manier. De natuur wordt voorbij pure esthetiek afgebeeld en het verval van de natuur heeft de relatie tussen kunstenaars en het landschap ingrijpend veranderd. Het combineren van kunst en natuur is in de 21ste eeuw uitgegroeid tot een ecologische strijd. De beeldtaal die de kunstenaar daarbij gebruikt wordt soms ‘ecobularium’ genoemd. Als er niets tegen de opwarming van de aarde gebeurt, zal een stad als Venetië tegen 2100 volledig onder water liggen. Lorenzo Quinn drukte dat op de Biënnale 2017 in Venetië uit door twee reusachtige ceramische handen het Ca’Sagredohotel te laten ondersteunen. (Ronald Sledsens)

Anderzijds kan die continue stroom ook je doen en laten richten, in positieve maar jammer genoeg vaak ook in negatieve zin. “Wanneer jongeren – en ook volwassenen – heel veel gelijkaardige beelden zien, bijvoorbeeld van een fotomodel als schoonheidsideaal, internaliseren ze dat op de lange duur, en wordt het een ideaalbeeld waarrond ze hun identiteit opbouwen. Dat heet *upward social comparison*.” Komt daarbij nog dat slimme marketeers of malafide individuen zich in die beeldenstroom mengen, om bepaalde waar aan te prijzen of die te versterken.

Meteen rijst de vraag of al die beelden wel betrouwbaar zijn. “Fotografie droeg van bij het begin de belofte in zich dat het een weergave was van de realiteit. Een foto geeft weer wat we zien met onze eigen ogen. En dus nemen we aan dat ze waarheidsgetrouw is”, legt Lode uit. “Het merendeel van de beelden die ons, zowel jongeren als volwassenen, vandaag bereiken zijn net foto’s, geen schilderijen, geen strips. Echter, vaak geven ze een vertekend beeld, zonder dat we het beseffen, omdat we onze vooronderstelling niet hebben aangepast aan de evolutie van de beeldcultuur. Niet alleen is de hoeveelheid tig keer toegenomen, de fotografische beelden zijn bovendien manipuleerbaar. Modellen zien er op de foto misschien uit als echte meisjes, maar zijn bewerkt met Photoshop. Beelden zetten ons zo op het verkeerde been of misleiden ons bewust. Ze worden fake news. Dat weten we al sinds de eerste en erg gemediatiseerde Golfoorlog in Iran (1990-1991).”

God ziet ons

In die zin doen sociale media Lode denken aan de ‘God ziet ons. Hier vloekt men niet’-schilderijen die vroeger in parochie-zalen, maar ook in huis- en zelfs in slaapkamers, gelovigen wilden oproepen tot het goede, maar tegelijk een afschrikkend en intimiderend effect hadden. Vandaag zijn mensen geletterd en heeft het beeld in religieuze zin aan belang ingeboet. Door de toename van beelden, is onze omgang ermee bovendien veranderd. “We zien wel veel meer beelden passeren, maar bekijken ze minder lang. We scrollen erdoor. Ons oog blijft maar een fractie van een seconde hangen bij een beeld, waardoor het lang niet meer zo stichtend kan zijn”, aldus Lode. “Tegelijk krijgt religie in haar verkondiging via beeld steeds meer concurrentie van de marketeers in deze wereld, die op hun beurt concurrentie hebben gekregen van Jan met de Pet, jij en ik, elk met onze smartphone. En al zijn de verhoudingen totaal anders dan vroeger, het draait nog steeds om *beauty in service of education*, of vandaag veeleer: *beauty in service of influence*.”

"Je kunt een selfie beschouwen als een moderne versie van een contactrelikwie."

Daarom pleit Lode ervoor om jongeren, en volwassenen, media-wijsheid en beeldgeletterdheid bij te brengen. “Jongeren slim leren omgaan met media, beeldopvoeding en beeldanalyse zijn prioriteiten voor het onderwijs, dat in het teken van het woord stond en grotendeels nog staat. En daar knelt het schoentje. Want we hebben beelden in de klas al te vaak gebruikt als een plaatje bij het praatje.” ►

Contactrelikwie

Tot slot onderkent Lode in de selfiecultuur een religieuze ondertoon. "Vaak nemen we selfies op unieke plekken of bijzondere momenten, bij een kathedraal, naast de Mona Lisa, of van het eerste pianoconcert van je kind ... Dat is opmerkelijk, want vaak zijn die foto's pover van kwaliteit. Op Google vind je tig betere beelden van de Mona Lisa dan je eigen foto. En je kind zie je elke dag aan de piano, dus hoef je dat eigenlijk niet te fotograferen. Bovendien tonen we die foto's vaak niet eens aan anderen. Waarom nemen we ze dan?" Hij ziet een verband met de contactrelikwie. "Ik raak iets

aan dat ik belangrijk vind en door dat vast te leggen in een beeld, houd ik het vast. Je kunt het beschouwen als een moderne versie van een contactrelikwie. Het geeft me het gevoel dat ik in contact sta met iets groters, met iets dat me overstijgt. Dat ik een deel ben van een groter geheel. Een gevoel van verbinding dus. Het doel van de foto is niet langer te documenteren of te bewijzen dat ik ergens was, maar wel me in staat te stellen om later het verbindende en overstijgende gevoel van dat moment terug op te roepen. Zoals bij een contactrelikwie zal het goede van dat beeld, van wat ik daar heb aangeraakt, op een of andere manier op mij afstralen." •

© Filip Zutteman

In de schaduw van de abdij van Maredsous ligt de abdij van Maredret. In dat klooster hebben benedictinessen zich vanaf de start in 1893 de kunst van het middeleeuwse 'illumineren' eigen gemaakt: het versieren van handschriften. Verschillende generaties zusters volgden elkaar op als specialist in dat ambacht. Ze leverden de voorbije eeuw werk af dat tot in het Vaticaan, New York, Londen en Parijs te bezichtigen is. In de abdij wordt ook de spiritualiteit van de Duitse middeleeuwse mystica en benedictijnse abdis Hildegard van Bingen herontdekt. Ze schreef visioenen in een symbolische taal die vaak in tekeningen werd uitgewerkt. Meer dan als versiering gold het beeld als aanvulling waar woorden tekortschoten. In de abdij vinden op geregelde tijdstippen workshops plaats waarin elke geïnteresseerde zich mag wagen aan het 'illumineren', aan het creatief aan de slag gaan met de visioenen van Hildegard. (Lea Verstricht)

Een ongewone Maria. Voor Vlaamse gelovigen althans. De Afrikaanse gemeenschap in Turnhout bekleedde het beeld van Maria in de kerk Goddelijk Kind Jezus met een *kente*, een typisch Ghanees gewaad speciaal voor dit beeld gemaakt. Zo stellen zij zich Maria voor. "De stof bestaat uit stroken veelkleurige geometrische patronen die met de hand geweven worden en nadien aan elkaar genaaid worden", vertelt pater Emmanuel Tomfiah, zelf afkomstig uit Ghana. "De legende wil dat twee broers de speciale weeftechniek 'ontdekt' hebben, toen ze in een bos een prachtig spinnenweb ontwaarden. Nieuwsgierig vroegen ze de spin hoe hij dat toch geweven had. Hij leerde het hun. Met die kennis weefden de broers zo'n prachtige gewaden, dat dit al snel de ronde deed. Ook de koning van de ethnische groep Ashanti hoorde ervan, nodigde hen uit in zijn koninkrijk en gaf hun de opdracht *kentes* voor hem te weven. Vandaag verwijst het gewaad nog steeds naar een bijzonder persoon." Tomfiah vervolgt: "De *kente* is niet zomaar een gewaad. Er zijn verschillende soorten. Ze verwijzen naar het geloof van de mensen, hun verhaal, hun afkomst ... Een persoon met een *kente* draagt dan ook een boodschap uit, net zoals dit Mariabeeld." De 'Afrikaanse' Maria doet Dorina Pagliaro, stafmedewerker internationalisering, migratie en diversiteit van het vicariaat Kempen, dromen van een 'diverse' Mariamaand. Ze daagt parochies en pastorale eenheden uit om tegen de meimaand, Mariamaand, samen met parochianen van buitenlandse herkomst minstens in één kerkgebouw een beeld van Maria te 'diversifiëren', met andere woorden: hoe Maria in een andere cultuur wordt uitgebeeld. Dat kan de aanleiding zijn voor gesprek en uitwisseling. Wie neemt de handschoen op? Info bij dorina.pagliaro@bisdomantwerpen.be. Je kunt de Afrikaanse uitgedoste Maria bewonderen in de kerk Goddelijk Kind Jezus in Turnhout tijdens de Afrikaanse viering ter gelegenheid van Afrikadag op 7 januari om 11 uur en elke zondag net voor, tijdens en na de viering van 11 uur. Er wordt nagepraat bij een kop koffie tot 12.30 uur. (IVH)

© IJD

Kan een beeld je in beweging brengen? En hoe? Met die vraag ging IJD Jongerenpastoraal aan de slag tijdens *A Dios*, een van de voorbereidende programma's op de Wereldjongerendagen in Lissabon. Tijdens stads- en museumbezoeken kregen de jongeren enkele handvatten mee. "Eerst vroegen we hun om echt de tijd te nemen om de dingen waar te nemen. Wat zie je? Welke kleuren of materialen werden gebruikt?", legt Ella Deweerdt van IJD Antwerpen uit. "Vervolgens vroegen we hun om stil te staan bij het effect dat het beeld had op hen. Wat wil de kunstenaar volgens hen vertellen?" Ze vervolgt: "Als derde stap schonken we aandacht aan de elementen die het werk tot stand hebben gebracht: wie is de kunstenaar, wat is diens achtergrond of verhaal, in welke tijd ontstond het beeld ..." Zo gingen ze op zoek naar de context van het beeld, om vervolgens vanuit die context opnieuw naar het beeld te kijken, met in het achterhoofd de nieuwverworven bevindingen. Om tot slot als vierde stap zelf creatief aan de slag te gaan met klei, penseel of potlood. Een uitdagend proces, dat z'n vruchten afgeworpen heeft. "Niet alleen tijdens museumbezoeken stonden de jongeren bewuster stil bij wat ze zagen, maar ook in hun omgeving, in de dingen die ze beleefden. Zelfs tijdens de eucharistie. Het stilstaan, binnen laten komen en begrijpen bracht een nieuwe geloofservaring teweeg binnen gekend gebeuren." (Ella Deweerdt)

© Ilsa Van Haist

יהוה

EEN REVOLUTIONAIR BIJBELS GODSBEELD

➤ De Godsnaam JHWH, met tekens (klinkers) die horen bij het woord Adonaj.

Hoe vaak en hoe gemakkelijk nemen we niet het woord 'God' in de mond? De Bijbelse geschriften verzetten zich daartegen. Het geheim van God ligt besloten in zijn naam: JHWH. Maar waarom draagt God een onuitspreekbare naam?

Jean Bastiaens, teamlid van de Diocesane Werkgroep Bijbel

Spreeken over God heeft altijd iets hachelijks. Het kan al gauw aanmatigend klinken, alsof we weten wie God is, wat Hij doet en wat Hij van ons vraagt. Wanneer we zeggen dat God van alle mensen houdt en voor elke mens zorg draagt, dan voelen degenen die lijden onder honger of permanent geweld zich tekortgedaan of zelfs beledigd. Wanneer het spreken over God niet samengaat met een authentieke ervaring, wordt dat spreken al gauw hol. Een liturgische viering kan een aaneenschakeling zijn van holle woorden en snel uitgesproken clichés, wat een vervreemdend effect heeft op degenen die deelnemen.

Zit het wel snor?

In de Bijbel zelf wordt dikwijls gewaarschuwd voor een vals vertrouwen op God. "Als we zijn naam maar aanroepen en de gebeden opzeggen die voorgeschreven zijn, dan zit het wel snor." Nee dus, dán is het juist mogelijk dat we er helemaal naast zitten. De profeet Jeremia fulmineert tegen een vals vertrouwen op God:

"Dit woord van JHWH kwam tot Jeremia: 'Ga naar het huis van JHWH en verkondig daar in de poort deze boodschap: Luister naar het woord van JHWH, mannen van Juda, die door deze poort gaat om u voor Hem neer te buigen. Dit zegt JHWH van de machten, Israëls God: 'Beter uw leven, dan laat Ik u wonen op deze plaats. Vertrouw niet op de valse leus: Dit is de tempel van JHWH, de tempel van JHWH, de tempel van JHWH!' (Jeremia 7, 1-4).

Het 'huis van JHWH' is de plaats waar liturgie wordt gevierd, in dit geval de tempel. Die tempel is een schitterend gebouw, straalt trots en macht en zekerheid uit. Maar dat 'huis van God' kan ook een plaats worden van holle woorden en van onrecht. Het vervolg van Jeremia's woorden luidt dan ook aldus:

"Maar beter uw leven, behandel elkaar rechtvaardig, verdruk geen vreemdeling, weduwe of wees, vergiet geen onschuldig bloed op deze plaats en loop niet achter andere goden aan, tot uw eigen verderf" (7, 5-6).

Woorden die authentiek zijn, komen voort uit het concrete leven, uit de ervaring. Ze zijn gebaseerd op een manier van doen, een manier van leven. Maar als het gesproken woord van het 'niet verdrukken van de vreemdeling' geen enkele band heeft met onze realiteit, wordt ook de belijdenis hol.

Vermetel

In de Joodse Bijbel is er een permanente waarschuwing tegen een vermetel godsgeloof. Die waarschuwing schuilt in de Godsnaam-bij-uitstek. Die naam wordt geopenbaard aan Mozes, wanneer hij met de schapen van zijn schoonvader op zoek is naar goede grond om te grazen. Mozes ontwaart, midden in de steppe, een doornstruik die in brand staat. Op zich niks bijzonders, ware het niet dat de doornstruik niet door het vuur verteerd wordt.

Vanuit het vuur klinkt een stem die Mozes bij zijn naam roept: "Mozes! Mozes!" En daar, op die afgelegen plek, midden in het desolate van de woestijn, openbaart God zich aan Mozes. God maakt zich bekend als de God van zijn voorouders: de God van Abraham, Isaak en Jakob. Met hen is God een weg gegaan, en ze hebben gaandeweg geleerd hun vertrouwen te stellen op God. Als Mozes echter beseft dat God hem roept om het volk onder de ogen van de machtige farao weg te leiden uit Egypte, vraagt hij om een concrete naam:

"Als ik nu bij de Israëlieten kom en hun zeg: De God van uw vaders zendt mij tot u, en zij vragen: Hoe is zijn naam? Wat moet ik dan antwoorden?" (Exodus 3, 13).

Een naam is in de Bijbel heel belangrijk. Met een naam krijg je een gezicht. De naam heeft ook dikwijls een concrete betekenis, verbonden met een gebeurtenis. Zo ook de naam van Mozes:

"De dochter van de farao nam hem als haar eigen zoon aan. Zij noemde hem Mozes, want zo zei ze, 'Ik heb hem uit het water getrokken.'" (Exodus 2, 10).

Ook God moet dus een naam krijgen. Pas dan wordt Hij een herkenbare, ja, tastbare God. Wie de naam kent, kan de naam aanroepen, ja, kan proberen door aanroepingen de godheid tot het stellen van bepaalde daden te

➤ Een naam is in de Bijbel heel belangrijk. Met een naam krijg je een gezicht. Ook God moet dus een naam krijgen. Pas dan wordt Hij een herkenbare, tastbare God.

manipuleren. Maar wat is dan die naam van deze God? God zegt tegen Mozes:

"Ik-ben-die-is."

En ook:

"Dit moet je de Israëlieten zeggen: 'Hij-is zendt mij tot u.'"

Bovendien zei God tot Mozes:

"Dit moet je de Israëlieten zeggen: 'JHWH, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, zendt mij tot u. Dit is mijn naam voor altijd. Zo moet men Mij aanspreken, alle geslachten door.'" (Exodus 3, 14-15).

God belooft aan Mozes dat Hij er altijd zal zijn, voor zijn volk, zoals Hij er ook was voor Abraham, Isaak en Jakob. Maar daaraan voorafgaand hoort Mozes een naam die als het ware onuitspreekbaar blijkt (JHWH) en waarvan drie letters in het Hebreeuws overeenkomen met de stam van het woord 'zijn' (HJH). Maar wat moet Mozes met een onuitspreekbare naam? Zal het volk hem niet uitlachen? Is zo'n naam wel geloofwaardig? Wat kun je daarvoor kopen?

Belofte

Gods naam is een belofte: 'Ik-zal-er-zijn!' God belooft dat Hij met het volk zal meetrekken, weg uit het slavenbestaan, op weg naar de vrijheid. Maar een uitspreekbare naam krijgt het volk niet: JHWH, dat krijg je niet vlot uit de mond! En juist daar zit het geheim: de God van de voorouders, de God van Mozes is *niet* zoals de andere goden. Hij is present, maar

niet manipuleerbaar. Je kunt geen beslag op Hem leggen. Deze God ontsnapt aan je op het moment dat je Hem voor je kar wil spannen, omdat Hij 'dit en dat' voor jou zou moeten doen. Wanneer je denkt dat je God gunstig kunt stemmen door offers voor Hem te brengen, wierook en kaarsen te branden enzovoort, dan heb je het mis. God ontsnapt aan onze handen. Hij is degene die er-zal-zijn, maar wanneer wij ons niet ontfermen over 'weduwen en wezen', zal Hij niet mét ons zijn.

Onuitspreekbaar

Hier komen we tot de kern van het Bijbelse godsbeeld: je kunt God met veel namen aanspreken, maar *de-naam-bij-uitstek* blijft onuitspreekbaar. Wee de mensen die met grote zekerheid beweren wat de wil van God is, tenzij die wil gegrond is in de totaliteit van de profetische geschriften. Wee de mensen die achteloos de naam van God op de lippen nemen, en ondertussen hun eigen projecten najagen.

De Joodse traditie respecteert die gevoeligheid voor de naam JHWH. Wanneer in de synagoge de Hebreeuwse teksten worden voorgelezen (of voorgezongen), kan men evenwel niet telkens het vierletterwoord met de vier aparte medeklinkers uitspreken. Daarom staan er onder en boven die vier letters puntjes en streepjes, aanduidingen voor klinkers om toch iets te kunnen uitspreken. Die klinkers horen echter bij een ander woord, namelijk het Hebreeuwse woord *Adonaj*, wat 'mijn Heer' betekent.

De Hebreeuwse Bijbel laat dus verstaan: telkens als je de letters JHWH tegenkomt, zeg dan maar *Adonaj*, wel wetende dat je een *vervangwoord* gebruikt om het mysterie van God uit

te drukken. En eigenlijk mag je ook een ander vervangwoord gebruiken: bijvoorbeeld 'de Barmhartige', 'de Ene', 'de Eeuwige' enzovoort.

In veel Joodse teksten is simpelweg gekozen voor een ander Hebreeuws woord, namelijk: *ha-Sjem*, wat 'de Naam' betekent. Jawel, dat is ook wat wij dagelijks bidden met het Onzevader: "Laat *uw naam (ha-Sjem)* geheiligd worden". Wie de naam van God heiligt, erkent zijn grootheid, zijn presentie in ons leven, maar houdt tevens voor ogen dat God altijd groter is dan wat we van Hem (of Haar!) maken of denken. Misbruik de Naam dus niet, en meen niet te weten wie wel en wie niet onder zijn 'uitverkorenen' geteld kunnen worden.

Verrassing

Behalve de profetische kritiek die schuilt in de naam JHWH, heeft die Naam (Ik-zal-er-zijn) ook nog een verrassing in petto: de naam JHWH is onuitspreekbaar en markeert daardoor een lege plek. De naam van God is een open ruimte: ik kan Hem duizend namen geven, al naargelang de ontwikkeling van mijn eigen geloofsleven, wetende dat geen enkele naam zal volstaan of definitief kan zijn. In dagen van troosteloosheid of ervaring van Gods afwezigheid, kan ik in die naam een schuilplaats vinden.

Omwille van dit unieke karakter van de Naam spreekt de evangelist Matteüs dan ook niet over het 'koninkrijk van God', maar over 'het koninkrijk van de Hemel'. God is het geheim van mijn bestaan, zijn naam is een belofte en tevens een oproep om niet in holle frasen te spreken over God. De naam JHWH staat gebeiteld in mijn hart, en alleen daar, vanuit die intimiteit, kan ik waarachtig tot Hem en over Hem spreken. Hoe bevrijdend is dat niet?

PROCES '23

ONDERWEG NAAR HOOPVOLLE EN VITALE TOEKOMST

› *Gezwind op weg naar een nieuwe toekomst.*

› *Is iedereen mee aan boord?*

'Help, we vergaan. De doodsnood van onze parochies'. Die titel van de column in *Ignis*, webmagazine van de jezuïeten, trok onlangs mijn aandacht. Spontaan dacht ik terug aan de infoavond *Proces '23*. Het team van de pastorale eenheid Heilige Damiaan had alle kerkbesturen en plaatselijke kerngroepen uitgenodigd in de Twee Jossen, de parochiezaal van Heilig Hart Hoboken. Op enkele uitzonderingen na waren ze allemaal vertegenwoordigd op dat startmoment voor de procesmatige uitbouw van een levensvatbare en levendige pastorale eenheid anno 2033, over tien jaar dus.

Marc Philips

De talrijke aanwezigen op 13 oktober 2022 keerden huiswaarts met een lijst van een veertigtal vragen, ingedeeld in zeven rubrieken: algemeen, liturgie en gebed, financieel en materieel beheer, catechese en verkondiging, diaconie, gemeenschapsopbouw en toekomstdromen. "We nodigden hen uit om die vragen samen met hun collega's van de plaatselijke kerngroepen of kerkraad in overweging te nemen", blikt bruggenbouwer Ronald Sledsens terug, "en vervolgens hierover in gesprek te gaan met het duo (of trio) van het team van de pastorale eenheid dat hen begin 2023 zou komen opzoeken." Zo geschiedde.

In opvolging van die bezoekeronde aan alle parochies van Hoboken, Kiel, Wilrijk en Berchem besprak het team de mogelijke opties voor de toekomst. "Zo werkten we een vernieuwd pastoraal landschap-in-ontwerp uit, gebaseerd op clustermatig werken: elk district staat voor een cluster", vervolgt hij. "Daarnaast schenken we bijzondere aandacht aan de volgende pijlers: ont-halende gemeenschappen, verzorgde en bereikbare liturgie, geïnspireerde diaconie, aantrekkingskracht voor jongeren, verantwoorde en inhoudelijk sterke catechese en

verkondiging, gemeenschapsopbouwende events en gezonde financiën. Wat betreft de communicatiekanalen (*Kerk & Leven*, website pastorale eenheid Damiaan ...) willen we zoveel mogelijk de krachten bundelen, zowel intern naar de eigen geloofsgemeenschappen als extern naar wie zoekende is."

Te groot en onbetaalbaar

"Op enkele uitzonderingen na zijn onze zeventien gemeenschappen in de pastorale eenheid Damiaan groepjes geworden van twintig tot dertig mensen. En we vinden het met z'n allen jammer dat de evangelische boodschap over kwaliteit van leven velen van onze kinderen en kleinkinderen nog nauwelijks beroert. Onze eertijds zo drukbezochte kerken en kapellen zijn met de jaren veel te grote en onbetaalbare ruimtes geworden waarin nog kleine groepen vieren", stelde pastoor-deken Ronald vast tijdens de jaarlijkse viering van de pastorale eenheid op 15 oktober 2023 in Christus-Koning op het Kiel.

Om meteen een plan van aanpak te presenteren. "Om daar toekomstgericht en verantwoord mee om te gaan, heeft het team van de pastorale eenheid vorig jaar het zogenaamde *Proces '23* opgestart om

het landschap van onze parochies op een realistische manier te hervormen tegen 2033", aldus Ronald. "Over tien jaar zullen ikzelf en misschien ook wel anderen onder u wellicht aan een hemels bruiloftsmaal zitten en niet meer aan een aards, maar dat neemt niet weg dat we er met z'n allen nu al verantwoordelijk voor zijn om stapsgewijs een erfenis en een structuur achter te laten die leefbaar en op schaal is van de toekomstige generatie christenen. We zullen daaromtrent met u allen in gesprek treden, maar wellicht komt het voorstel er in grote lijnen op neer dat er tussen dit en drie jaar enkele parochies samengevoegd worden, andere parochies voor de komende tien jaren tot een grotere samenwerking worden uitgenodigd om uiteindelijk na tien jaar ook samengevoegd te worden, zodat er in elk district slechts een tot twee kerken zullen blijven op maat van de reële christelijke gemeenschap."

Terstond gaf hij iedereen een opdracht mee: "Kijk even in het rond en vraag jezelf of je ergens mensen ziet zitten met wie jij je over parochiegrenzen heen zou kunnen of willen verbinden om het feestmaal van de Heer opnieuw intenser en met meer vreugde

© Ilse Van Halst

© Ronald Sledsers

› *Net zoals in het Evangelie zullen we naar de kruispunten van de wegen moeten gaan en iedereen die we maar tegenkomen, moeten uitnodigen om intenser met ons samen te werken.*

› *Kerkstoelen (ver)plaatsen, her en der. Zo ziet ook de Kerk van de toekomst eruit.*

dan vandaag te beleven. En net zoals in het Evangelie zullen we in die tien jaar ook naar de kruispunten van de wegen moeten gaan en iedereen die we maar tegenkomen, anderstalige katholieken en andere christelijke gemeenschappen, net als alle andere mensen van goede wil, moeten uitnodigen om intenser met ons samen te werken.”

Voorsorteren

In die woorden van Ronald weerklinkt de “noodkreet” van jezuïet Jos Moons in de hierboven vermelde column: “De infrastructuur van de territoriale parochie staat op instorten. Alleen de façade staat nog recht. Het zou goed zijn als we de werkelijkheid onder ogen zien en een andere koers inzetten. (...) Overal is er een tekort aan kerkgangsters, vrijwilligers, geld en voorgangers. Er zijn nauwelijks parochies die ‘de stresstest’ overleven. Als je daar de factor ‘leeftijdsopbouw’ bij neemt, wordt duidelijk dat het water ons aan de lippen staat.”

Vandaar zijn voorstel: “Beter zouden we radicaal anders denken, en het beeld van ‘de Kerk overal’ en ‘de Kerk dichtbij’ loslaten. Het wordt ‘de Kerk als pleisterplaats’, en ‘de Kerk her en der’. (...) Beslissend is niet of je woont in de parochie (en dus behoort tot die territoriale parochie), maar of je bij die parochie wil horen (identiteitsparochie). Als de Kerk van de toekomst hoogstens ‘her en der’ zal zijn, houden we beter op om het territoriale systeem in stand te houden. Om in plaats daarvan voor te sorteren in de richting van die toekomst.”

En die beweging moet iedereen doen, benadrukt de jezuïet. “Niet alleen de

bisschop, ook u, jij, en ikzelf. Wat zou het bijvoorbeeld goed zijn als kerkbesturen zelf het voortouw nemen om kerken samen te voegen en te sluiten, in plaats van daarover te ruziën met het bisdom. Wat zou het goed zijn als parochianen kleingeestigheid zouden afleggen en gerust op een andere plek naar de viering gaan, hun kinderen dopen, hun ouders begraven. Die mensen in een andere wijk of parochie, dat zijn onze broeders en zusters. We zijn familie. Wat zou het goed zijn als bisschoppen en priesters duidelijker het probleem zouden aankaarten. Een staatje met aantallen, leeftijdsopbouw, en ontwikkeling door de tijd heen verheldert veel. En ten slotte, wat zou het goed zijn als bisschoppen priesters niet meer uitsmeren en zo uitputten, maar concentreren op een klein aantal plekken.” In het volle besef dat dit geen fijn verhaal is. “Noodkreten zijn dat zelden.”

Driesteek

Proces '23 wil geen noodkreet zijn, wel een initiatief dat voorsorteert in de richting van de toekomst. Als lid van de kerkraad Sint-Jan Maria Vianney Wilrijk en als lid van de plaatselijke kerngroep Kapelanie Heilige Naam Jezus Wilrijk mocht ik tijdens enkele *Proces '23*-gesprekken ervaren dat het team van de pastorale eenheid Heilige Damiaan de beschikbare middelen en mensen effectief wil koesteren, beschermen en beter inzetten.

“Dat is alvast het doel van de driesteek ‘samenvoegen, onderhouden of investeren’. Een aantal parochies zullen administratief uitdoven en – volgens de geldende procedures – binnen de drie jaar worden samengevoegd met een aangrenzende

parochie die het label ‘investeren’ heeft gekregen”, verduidelijkt Ronald. “Dat sluit evenwel niet uit dat bepaalde elementen zoals een devotieruimte of kaarsenkapel in de uitdovende parochie kunnen blijven bestaan. Een aantal parochies gaan in ‘onderhoudsmodus’. Dat betekent dat de geloofskern voorlopig blijft bestaan, maar in een samenwerkingsverband met een andere geloofskern wordt opgenomen en dat er inhoudelijk belangrijke wijzigingen worden geprogrammeerd. Over ten laatste tien jaar worden die geloofskernen in ‘onderhoudsmodus’ ook samengevoegd met een aangrenzende geloofskern, waarin vanaf nu volop geïnvesteerd wordt, in de eerste plaats pastoraal, maar ook financieel en materieel.”

Rouwen

Ondertussen kregen de adviezen van *Proces '23* omtrent het pastorale landschap in de pastorale eenheid Damiaan anno 2033 groen licht van de vicariale raad, de Cockpit (het driewekelijkse overleg tussen Stad en Vicariaat Antwerpen) en de bisschop. Bij het trapsgewijs uitvoeren van de plannen wordt bewust tijd en ruimte gemaakt voor een actieve rouwbegeleiding voor de samen te voegen geloofskernen en in mindere mate ook voor de te onderhouden geloofskernen. Tevens wordt een strategie uitgewerkt die de mensen zoveel mogelijk weet te motiveren om in de nieuwe situatie mee te gaan. Een eerstvolgende stap in *Proces '23* bestaat er dan ook in om alle plaatselijke kerngroepen en kerkraden op de hoogte te brengen van hun positie in dit plan, op weg naar een hoopvolle en vitale toekomst van de Kerk op het Kiel en in de districten Hoboken, Wilrijk en Berchem.

ANNO NU

KERKOPBOUW

Over kerkopbouw wordt veel nagedacht en geschreven. Wat betekent 'kerkopbouw'? En, welke wegen kunnen we gaan? Voor pastores, pastoraal werkers en bruggenbouwers is het vandaag een levend maar lang geen evident thema. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat het vicariaat Kempen op haar conferentie op 3 oktober in Malle besloot om grondig na te denken over het thema 'kerkopbouw anno nu'.

Steven De Schamphelaere

Bisschop Johan Bonny maakte van de ontmoeting met de talrijk opgekomen werkers uit het veld gebruik om uitgebreid toelichting te geven bij de documentaire *Godvergeten* en wat die met zich meebrengt voor de Kerk. Daarna nodigde hij iedereen uit om mee te werken aan renovatie en kerkopbouw.

Op zoek

Over kerkopbouw spreken blijft een uitdaging. Succesformules bestaan immers niet. De studiedag werd dan ook niet opgebouwd rond wat enkele sprekers zouden komen toelichten, maar wel rond ieders eigen visie, aanvoelen en zoeken. Anke Mertens van het vicariaat Kempen nam de aanwezigen mee in die zoektocht vanuit impulsen, vragen en ideeën uit drie boeken over het thema: *Rebuilt* van Michael White en Tom Corcoran, *Als God renoveert* en *Als God renoveert. Missionaire Kerk, meer dan parochie alleen*, beide van James Mallon.

Een eerste vraag peilde naar de essentie, het 'waarom': "Wat is de missie van onze Kerk? En waarom engageer je je in en voor de Kerk?" De antwoorden werden op post-its op een groot venster verzameld. Geen twee post-its met hetzelfde antwoord ... Vervolgens werd in kleine groepjes van gedachten gewisseld over drie stellingen.

Titanic

Een eerste stelling nam het beeld van onze Kerk als 'Titanic' over van Mallon: onze Kerk als schijnbaar onzinkbaar, lees: onkwetsbaar. "Mallon leert ons dat de Kerk wel zal blijven bestaan, maar dat het model van de klassieke parochie zoals we die kennen, zinkende is", verduidelijkte Anke.

"We hebben daarbij twee keuzes: ons vastklampen aan de gevestigde structuur of de reddingssloepen te water laten om samen met de Heilige Geest iets nieuws tot stand te brengen. Paus Franciscus vult dat beeld aan met de droom van een missionaire Kerk." In dat verband verwees Anke naar de reactie van minister Annelies Verlinden op *Godvergeten*: "Nu is het het moment om samen te komen, om het beeld van de echte, ware en warme Kerk te tonen die we in ons hart meedragen."

Een kudde

De tweede stelling vertrok van het beeld van onze Kerk als het geheel van de kudde én de verloren schapen. "Dat beeld uit het Evangelie wijst ons op een dubbele taak: enerzijds het hoeden van de kudde, anderzijds het opzoeken van de schapen buiten de kudde. Voor die dubbele opdracht zijn verschillende charisma's nodig: apostel,

profeet, evangelist, herder en leraar", verwees Anke naar Efeziërs 4, 11-13 en naar de evangelisch-protestantse theoloog Alan Hirsch. "Alle vijf zijn nodig." Verder nog een tip uit *Rebuilt*: "Maak je verloren schaap heel concreet en stem je strategie daarop af."

Relatie

De laatste stelling plaatste 'relatie' centraal: een levende relatie met God, een persoonlijke relatie met Jezus en een door de Geest gedreven relatie met elkaar. "Geloven is geen private aangelegenheid," duidde Anke. "Juist in verbondenheid, in relatie, groeit geloof. Om mensen te betrekken, moet je eerst een relatie opbouwen." Als startpunt voor kerkopbouw ligt de nadruk op de kleine groep als kiem, stipte ze nog aan. "Kleine groepen zijn een oefenplaats om meer leerling te worden. En wanneer mensen meer leerling worden, groeit hun engagement niet alleen in hun groep, maar ook daarbuiten."

In de namiddag diepten de deelnemers in workshops aan kerkopbouw verbonden thema's uit, zoals 'Veranderingen en weerstand', 'Snoeien om te bloeien' of 'Onderhoud en missie: nu en gedroomd'. Een panel ging vervolgens in op enkele van hun bedenkingen. Daarbij werd duidelijk dat er niet één pasklaar antwoord is: ieder zoekt zijn weg en kiest een eigen focus. Maar misschien is dat juist een troef.

De meer dan negentig deelnemers keerden wellicht huiswaarts met meer vragen dan antwoorden, maar ook met de boodschap dat vragen stellen mag, kan en moet.

VAN EGO OVER ECO NAAR SEVA

SCHEPPINGSSPIRITUALITEIT VRAAGT DADEN

› Via grote en kleine acties nemen jong en oud het op voor de planeet en al wat geschapen is.

‘Laudate Deum’ is een tweede document dat paus Franciscus wijdt aan de toestand van de planeet en het klimaat, acht jaar na het verschijnen van ‘Laudato Si’. Ook dit schrijven richt hij aan ‘alle mensen van goede wil’ om ons ‘gemeenschappelijke huis en haar bewoners’ een toekomst te geven. Dit nieuwe document begint met een gebed: “Loof God voor al zijn creaturen”. Een boodschap die de paus ontleent aan Franciscus van Assisi, op wiens naamdag (4 oktober) de tekst openbaar werd gemaakt.

Marc Philips en Lea Verstricht

Van bij aanvang neemt de paus geen blad voor de mond en stelt hij dat onze antwoorden op de crisis niet voldoen. “De planeet is ziek, de gevolgen van de klimaatverandering treffen iedereen!” Opnieuw doet hij een oproep voor een globale aanpak en een langetermijnvisie. Hij stelt duidelijk dat de mens de oorzaak is van de crisis en dat we verantwoordelijk zijn voor de erfenis die we zullen achterlaten. Hij vraagt een herdenken van de macht en van het technocratisch-economisch paradigma dat de wereld regeert.

Ook nu klinkt de spirituele motivatie: “Een authentiek geloof geeft kracht aan het menselijke hart, maar kan ook het leven transformeren, onze doelen bijstellen en een licht werpen op onze relaties met anderen en met de schepping als geheel.” En dat

kan, zoals hij ook al benadrukte in *Laudato Si’*, via kleine acties, in gemeenschappen die het opnemen voor al wat geschapen is, in hun radicaliteit. Iedereen wordt derhalve uitgenodigd om ‘de pelgrimage van de verzoening met de wereld’ mee te gaan. De slotzin duidt de titel, die het hele document kleurt: *Laudate Deum* of *Loof God*, want “als mensen denken dat ze Gods plaats kunnen innemen, worden ze hun ergste vijand”.

Ecologische bekering

Op dezelfde 4 oktober werden pastores van het vicariaat Antwerpen op de jaarlijkse personeelsdag ondergedompeld in de concreetheid van de klimaatcrisis, in de spiritualiteit van *Laudato Si’* en wat dat kan betekenen voor de pastorale en maatschappelijke praktijken. De paus riep namelijk acht jaar geleden, en nu nog steviger, op om de integrale ecologie te beleven als behorend tot het DNA van geloofsgemeenschappen. Nog te vaak wordt de nadruk op ecologie ervaren als ‘iets dat erbij komt’.

Stijn Demaré, TAU-medewerker, wist dat op meesterlijke wijze te ontcrachten. Hij situeerde de ecologische bekering uit *Laudato Si’* in de franciscaanse armoede en in de gelouterde vreugde van het *Zonnelied*. Het ‘egosysteem’, dat de mens boven de schepping plaatst en hem de nodige macht geeft, wordt naast een ecosysteem geplaatst, waarin de mens deel van het geheel is. Maar wat doe je dan met de bijzondere plaats die de mens door God kreeg toegewezen in de schepping? Daarvoor haalde Demaré inspiratie in ‘Seva’, een term uit het hindoeïsme. De mens staat ten dienste van de aarde en de schepping en levert zo een bijdrage aan

de broederlijkheid en zusterlijkheid van al wat geschapen is: broeder zon, zuster maan, broeder wind, zuster water enzovoort. De ecologische bekering vraagt derhalve dat we onze relatie herstellen met de schepping, als integraal onderdeel van het geloof.

Overstroming

Dat herstel krijgt al vorm in verschillende praktijken. Zo bekeken de pastores een VRT-reportage met een sterk getuigenis van Yola Thienpont en Guy Saey. Het koppel uit Fraipont, een deelgemeente van Trooz in de provincie Luik, kreeg drie meter water binnen in zijn woning tijdens de overstromingen in de zomer van 2021 en vond een onderkomen bij vrienden. “We zijn nu vluchtelingen”, zegt Yola, “en we worden geholpen door vluchtelingen.” De pastores zien modderstromen, meegesleurde huisraad, wanhoop. Maar samen met Yola en Guy ontwaren ze, naast de frustratie en het ongeduld, ook een veerkracht en een solidariteit die hen raakt.

Een ander getuigenis kwam van Luc Van Overloop van ‘Grootouders voor het klimaat’. Die burgerbeweging ontstond in het zog van de grote klimaatmarsen van jongeren. Luc vertelde over hun engagement dat ondertussen sterk is uitgebouwd om mensen en jongeren een perspectief van hoop te bieden. Naast allerlei andere acties zet Luc zich sterk in om het onderwijs te steunen in klimaat- en duurzaamheidseducatie. Daartoe zette hij de website www.toekomstdenken.be op.

Kortom, ecospiritualiteit blijft geen woord dat er weinig toe doet. In daadkracht omgezet raakt het de levens van concrete mensen.

ESTAFETTE

EEN MEDEWERKER UIT DE KERK AAN HET WOORD

Lieven Snyers is deken van het dekenaat Noorderkempen en pastoor binnen de pastorale eenheid Elia.

➤ In een viering op 22 oktober wordt Lieven Snyers aangesteld in de kerk van Sint-Lenaarts tot pastoor in de pastorale eenheid Elia.

Sinds 1 september 2023 is Lieven Snyers benoemd tot deken van het dekenaat Noorderkempen en pastoor binnen de pastorale eenheid Elia (Wuustwezel). Ik maakte kennis met hem op een zonnig terras in Schilde voor een interview dat veel langer duurde dan we zelf voorzien hadden. Het typeert Lieven: hij houdt duidelijk van een persoonlijk gesprek.

Nu of nooit

“Het is best spannend om deze opdracht op te nemen”, vertelt hij heel open. “Op mijn leeftijd, 58 jaar, is het ‘nu of nooit’, als je nog een nieuwe uitdaging zou willen aangaan. Daarom ben ik ingegaan op de vraag van onze bisschop. Maar de parochiegemeenschap Sint-Pieter in Lille, waar ik 23 jaar gewerkt heb, de pastorale eenheid Zacheüs en het dekenaat Kempen-Oost verweesd achterlaten, is weinig evident; niet voor mij, en evenmin voor de vele mensen en initiatieven daar.”

Dat is meteen een illustratie van de situatie waarin we als kerkgemeenschap terechtgekomen zijn. “We kunnen niet meer terug naar wat was”, reageert Lieven. “Je mag er wel op hopen dat je ergens nieuw leven zal kunnen inblazen. Het belangrijkste is en blijft de vraag welk verschil je zelf kan maken. En let op: rationele argumenten zijn daarbij niet noodzakelijk de juiste.”

Samen

Welke argumenten zijn voor hem dan essentieel? “Mensen moeten zich thuis kunnen voelen in onze gemeenschap, of het nu een parochie, een pastorale eenheid, een dekenaat of een bisdom is. Openheid,

flexibiliteit en gastvrijheid, dáár kunnen we actief aan werken ... Samen, meer dan ooit sámen!”, zegt Lieven vol vuur.

“We moeten mensen voorbereiden op de toekomst. Vieren op zondag zal de focus worden voor onze geloofsgemeenschappen. Zelf haal ik bijvoorbeeld veel kracht uit sterke gedragen vieringen, zoals de kerstwake in onze kathedraal. Ik hoop dat we diezelfde kracht ook kunnen herontdekken in onze zondagskerken.”

De lat ligt hoog

Lievens benoeming in de pastorale eenheid Elia is in zekere zin een terugkeer naar zijn bakermat. “Na mijn priesterwijding in 1992 was ik zes jaar onderpastoor in Sint-Antonius Zoersel”, blikt hij terug. “En in de brede omgeving van Sint-Lenaarts krijg ik

steevast de vraag of ik de neef ben van Jef Snyers, wat ook zo is. Nonkel Jef werd er als pastoor jarenlang op handen gedragen. Nu ik naast deken ook ben aangesteld als pastoor binnen de pastorale eenheid Elia, treed ik in zijn voetsporen. De lat ligt hoog. Hadden nonkel Jef of mijn ouders dat nog maar mogen meemaken ...”

Op de vraag waaruit hij zelf energie put, antwoordt Lieven zonder veel nadenken: “Uit samen zijn. Uit directe contacten met mensen. Genieten. Constructief vergaderen, maar niet te lang (*lacht*). En zingen, vooral zingen. Schrik bijvoorbeeld niet wanneer ik op het einde van een viering al zingend de zegen en de zending uitspreek.” Een gewaarschuwd mens is er twee waard ...

Steven De Schamphelaere

© Steven De Schamphelaere

➤ Lieven Snyers

© Ilse Van Halst

IN DE KIJKER

DE BIJBEL IS NOOIT AF

© Ilse Van Halst

➤ Rik Hoet, David Godecharle en Jean Bastiaens, of de kersverse Diocesane Werkgroep Bijbel, willen onder meer een aanspreekpunt zijn voor wie met een Bijbelse vraag zit.

Met het project 'Handelingen van de Apostelen' wilde bisschop Bonny overal in ons bisdom de interesse voor de Bijbel aanwakkeren. Organisatie en reorganisatie van pastorale diensten en structuren is broodnodig, stelde hij, "maar het christendom heeft geen toekomst zolang we ons niet laten voeden, interpellieren en sturen door het woord van God". De kersverse Diocesane Werkgroep Bijbel wil bij een breed publiek die honger naar Bijbelse inspiratie stillen en tegelijk een aanspreekpunt zijn voor al wie met een Bijbelse vraag zit, om zo een netwerk op te bouwen van mensen met interesse in de Bijbel.

Ilse Van Halst

"De timing is ideaal om op dat spoor voort te werken. Vandaag zijn velen bovendien nieuwsgierig naar de wortels van ons geloof", motiveert David Godecharle, deeltijds stafmedewerker Spiritualiteit en Bijbel bij het vicariaat Diocesane Diensten, die samen met Jean Bastiaens en Rik Hoet het initiatief nam. Jean Bastiaens, diaken van ons bisdom, was lange tijd aan de slag in het Bijbelhuis Zevenkerken in het bisdom Brugge, en kent de Bijbel dan ook als zijn broekzak. Na zijn pensioen in 2022 keerde hij terug naar Antwerpen. Hij was meteen bereid om met Rik Hoet, Bijbeltheoloog en lid van de Nationale Commissie voor de Dialoog met de Joden, en David te pingspongen over de Bijbel.

Bijbelse logica

"Elke pastoraal is Bijbels geïnspireerd", stelt Rik overtuigd. "In die zin is onze werkgroep overbodig en tegelijk juist daarom meer dan ooit nodig. Onze wereld heeft de Bijbelse logica nodig. Wanneer je ziet hoeveel geweld er is, dan moeten we terug naar Jezus die een andere logica voorstelt dan 'ik eerst'. Wie Hem wil leren kennen, moet langs de schriftelijke bronnen, waaronder de Bijbel." Jean beaamt: "In crisismomenten, zoals we vandaag beleven in onze samenleving en ook op kerkelijk vlak, is een terugkeer naar de bron de beste optie om weer voeling te krijgen met datgene waar het ons om te doen is, waaruit we onze kracht putten, waar we verbinding vinden."

De werkgroep wil zich ervoor hoeden de Bijbel massief als woord van God tout court te presenteren. "We moeten durven kritisch naar die Bijbel te kijken", weet Jean. "Het is in de eerste plaats een woord van mensen in een historische, culturele en religieuze context. Net zoals de Bijbel een hele weg heeft afgelegd, doen onze interpretaties en onze commentaren dat ook. De Bijbel is een product van schrijven, herschrijven, aanvullen, heroverwegen. Hij is bijgevolg nooit af."

Vrijmoedig

Hij vervolgt: "Het geloof is dialogaal. En die dialoog wordt vrijmoedig gevoerd. Die vrijmoedigheid is wezenlijk. We komen uit een schrikachtige dogmatische omgang met de Bijbel, als zouden we die zelf niet mogen interpreteren, alsof alleen de pastoor het

weet. Maar het gaat echt over onszelf, over onze manier van leven, verbinding maken, aan pastoraal doen ..."

In elke vorming wil de werkgroep drie elementen aan bod laten komen. "Ten eerste hebben we aandacht voor de exegese. We willen kennismaken met de tekst zoals die is, hem nauwkeurig en zorgvuldig lezen en uitleggen, en vertrouwd geraken met de Bijbelse taal en cultuur", legt David uit. "Daarnaast werken we ook inhoudelijk en theologisch op de thema's in de tekst. Tot slot maken we de vertaalslag naar vandaag. Dat is het hermeneutische luik. Want elke Bijbelse tekst gaat over zaken die ons vandaag nog steeds bezighouden."

Van Abba tot Zondebok

Na een eerste Bijbelse studiedag in oktober start de werkgroep in april de dialogogreeks 'Van Abba tot Zondebok'. Vertrekpunt is de Nederlandse vertaling van een gelijknamig Duits werk dat 57 Bijbelse begrippen verklaart die essentieel zijn voor ons geloofsverstaan, maar vaak verkeerd begrepen worden, ten koste van het jodendom. "Elke avond willen we drie begrippen voorleggen en daarover in dialoog gaan, om op die manier te herbronnen en verkeerde voorstellingen weg te werken", aldus Jean. "En dat in samenwerking met de Antwerpse Contactgroep voor Joods-Christelijke Betrekkingen, want dialoog en samenwerking over de Bijbel met andere levensbeschouwingen vinden we essentieel", benadrukt Rik. "Andere perspectieven verrijken immers."

Het Leerhuis 'Van Abba tot Zondebok' start op 25 april in het TPC in Antwerpen.
Inschrijven bij els.want@bisdomantwerpen.be.
Info bij david.godecharle@bisdomantwerpen.be.

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

© Fina Burgos - Plet Degrade

OVERDRACHT

Bij decreet van 4 december 2023 en in overeenstemming met canon 1214 C.I.C. droeg bisschop Johan Bonny de parochiekerk van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand (Merksemsesteenweg 40 in Deurne) over aan de Chaldeeus-katholieke gemeenschap Edta Dqyamta, en werd de winterkapel aldaar verheven tot rooms-katholieke parochiekerk van de parochie Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand.

SAMENVOEGINGEN

Bij bisschoppelijk decreet van 10 november 2023 werden de parochies Mol, Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt (*Gompel*); Mol, Sint-Carolus Borromeus (*Rauw*); Mol, Sint-Niklaas (*Postel*), en Mol, Sint-Jozef (*Wezel*) samengevoegd. De nieuwe parochie draagt de naam Sint-Jozef.

Bij bisschoppelijk decreet van 31 oktober 2023 werden de parochies Rijkevorschel, Sint-Willibrordus, en Rijkevorschel, Sint-Jozef samengevoegd. De nieuwe parochie draagt de naam Sint-Willibrordus.

Bij bisschoppelijk decreet van 31 oktober 2023 werden de parochies Kapellen, Sint-Jacobus de Meerdere; Kapellen, Sint-Dionysius (*Putte*); Kapellen, Sint-Jozef (*Hoogboom*); Kapellen, Onbevleete Ontvangenis van Maria (*Zilverenhoek*) en de Kapelanij Onze-Lieve-Vrouw van Fatima (*Essenhout*) samengevoegd. De nieuwe parochie draagt de naam Sint-Jacobus de Meerdere.

Bij bisschoppelijk decreet van 31 oktober 2023 werden de parochies Lille, Sint-Pieter, en Lille, Sint-Jan Baptist (*Poederlee*), samengevoegd. De nieuwe parochie draagt de naam Sint-Pieter.

De samenvoegingen gebeuren zoals bepaald in canon 515 § 2 C.I.C. en gaan in op de datum waarop het ministerieel besluit tot samenvoeging van de betrokken kerkfabrieken in werking treedt.

EIGEN DIENSTEN

Mercedesz **Molnar** werd op 1 oktober 2023 aangeworven als medewerker onderhoud voor het Theologisch en Pastoraal Centrum.

Op 1 november 2023 ging Melinda **Canega** er op pensioen als medewerker onderhoud. Ze was in dienst sedert 27 april 1993.

BENOEMINGEN

Dirk **Asselberg**, pastoraal werker van ons bisdom, werd per 8 september 2022 herbenoemd tot pastoraal ziekenhuiswerker in het AZ Rivierenland, campus Rumst, in de pastorale eenheid Rupelkerk Sint-Franciscus.

Joannes **Jan Braspenning**, spiritijn, werd per 8 december 2023 herbenoemd tot parochievicaris in de pastorale eenheid Heilige Nicolaas van Poppel.

Jozef **Jos Daems**, priester van ons bisdom, werd per 8 september 2023 herbenoemd als parochievicaris in de pastorale eenheid Mozes.

Geert **Duhoux** werd per 22 oktober 2023 benoemd tot verantwoordelijke financieel en materieel beheer in de pastorale eenheid Elia en tot lid van het team.

Ilse **Dupont**, pastoraal werkster van ons bisdom, werd per 1 september 2023 herbenoemd tot parochieassistente in de parochie Antwerpen, Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopgenomen.

Hans **Fransen**, pastoraal werker in opleiding, werd per 2 oktober 2023 benoemd tot vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in Ouderenzorg ZCS campus Mariënhove in Westmalle, in de pastorale eenheid Heilige Martha en Maria.

Bart **Goossens**, norbertijn van Tongerlo, werd per 1 september 2023 benoemd tot verantwoordelijke gemeenschapsopbouw en coördinatie in de pastorale eenheid Heilige Martha en Maria.

Thomas **Hendrikus**, scheutist, werd per 1 oktober 2023 herbenoemd tot staf-medewerker van het vicariaat Antwerpen.

Mick **Huybrechts**, diaken van ons bisdom, werd per 1 november 2023 benoemd tot diaken en verantwoordelijke gemeenschapsopbouw en coördinatie in de pastorale eenheid Zacheüs.

Tom **Joossens** werd per 22 oktober 2023 herbenoemd tot verantwoordelijke liturgie en gebed in de pastorale eenheid Elia en tot lid van het team.

Noëlla **Jordens**, pastoraal werkster in opleiding, werd per 1 september 2023 benoemd tot verantwoordelijke diaconie en solidariteit in de pastorale eenheid Heilige Martha en Maria en tot lid van dat team.

Ernest **Kabongo Ngalamulume**, scheutist, werd per 1 september 2023 benoemd tot pastoor en verantwoordelijke gemeenschapsopbouw in de pastorale eenheid Immanuel en tot lid van dat team.

Callistus **Okponenwu**, priester van het aartsbisdom Onitsha (Nigeria), werd per 1 november 2023 herbenoemd tot pastoor in Antwerpen, Onze-Lieve-Vrouw Boodschap, Luchtbal, en als pastor voor de Engelstalige Afrikaanse gemeenschap in het vicariaat Antwerpen.

Albert **Bert Pluym**, priester van ons bisdom, werd per 8 december 2023 herbenoemd tot parochievicaris in de pastorale eenheid Heilige Nicolaas van Poppel.

Greet **Scheers**, pastoraal werkster van ons bisdom, werd per 1 december 2023 benoemd tot vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in de Gemeenschapsinstelling Bijzondere Jeugdbijstand De Kempen in Mol.

Johan **Smet** werd per 22 oktober 2023 benoemd tot lid van het team van de pastorale eenheid Elia.

◀ Melinda Canega (rechts naast de bisschop) is met pensioen. Ze werd bij die gelegenheid in de bloemen gezet en kreeg een ereteken opgespeld door bisschop Bonny. Dertig jaar lang stond ze in voor het onderhoud op het TPC. Ze deed dat met zoveel plezier dat ze ook nu nog enkele dagen in de week op het TPC te vinden zal zijn. Misschien kom je ze wel eens tegen op haar fiets. Want dat wil ze nog wel graag leren. “Ik kan goed rechtdoor fietsen,” verklapte ze tijdens de afscheidsdrink tot hilariteit van de aanwezigen, “maar een bocht nemen wil nog niet goed lukken.”

Emmanuel Kwame **Tomfiah**, spiritijn, werd per 16 oktober 2023 benoemd tot deken van het dekenaat Kempen-Oost.

Jos **Vanhoof**, priester van ons bisdom, werd per 1 oktober 2023 benoemd tot verantwoordelijk pastor voor de Spaanssprekende katholieke gemeenschap in het vicariaat Antwerpen.

Theo **Wynants**, scheutist, werd per 8 december 2023 benoemd tot parochievicaris in de pastorale eenheid Heilige Veronica.

STOPZETTINGEN

Birgitta **Birgit Burbaum**, pastoraal werkster van ons bisdom, nam per 28 februari 2022 ontslag als pastor voor de Franstalige Afrikaanse gemeenschap.

Simonne **Mondelaers**, pastoraal werkster van ons bisdom, is per 1 februari 2023 met pensioen. Haar benoeming als pastoraal ziekenhuiswerkster voor het AZ Monica, campus Antwerpen, werd per 31 januari 2023 beëindigd.

Herman **Van Dijck** gaat met pensioen. Zijn benoeming als parochievicaris in de pastorale eenheid Heilige Christoffel werd per 11 november 2023 beëindigd.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

OVERLIJDEN

Jozef **Bulckens**, priester van ons bisdom, overleed in Heist-op-den-Berg op 4 september 2023. Hij werd geboren in Herentals op 23 februari 1930 en tot priester gewijd in Mechelen op 31 januari 1954.

Petrus Jan **Helsen**, priester van ons bisdom, overleed in Lier op 19 november 2023. Hij werd geboren in Oud-Turnhout op 10 januari 1935 en tot priester gewijd in Mechelen op 8 juli 1961.

Raymond **Luyten**, diaken van ons bisdom, overleed in Edegem op 14 oktober 2023. Hij werd

▲ De grote verscheidenheid aan solidariteitsacties binnen de geledingen van de Kerk voor Oekraïense oorlogsvluchtelingen, ook in ons bisdom, is een van de blikvangers in het zesde jaarrapport van de katholieke Kerk in België dat in november 2023 verscheen. Dat rapport blikt terug op het kalenderjaar 2022. De cijfers over kerkverlaten na de documentaire *Godvergeten* zijn daarin bijgevolg nog niet terug te vinden. *De Katholieke Kerk in België 2023* brengt wel cijfers over het hernemen van het kerkelijke leven na de beperkingen op fysieke bijeenkomsten tijdens de coronajaren. De stijgende cijfers voor de sacramenten van het doopsel (+ 17,6 procent) en het huwelijk (+ 72,3 procent) getuigen van de inhaalbeweging die daar gemaakt werd. Ook bedevaartsoorden zagen de bezoekersaantallen terug toenemen. Je kan het rapport *De Katholieke Kerk in België 2023* (Licap-Halewijn) downloaden via www.jaarrapportkerk.be.

geboren in Leuven op 5 februari 1951 en diaken gewijd in Antwerpen op 6 december 2015.

Frans **Marcel Spruyt**, priester van ons bisdom, overleed in Geel op 28 oktober 2023. Hij werd geboren in Overpelt op 31 december 1927 en tot priester gewijd op 20 december 1953.

Herman **Vermeiren**, priester van ons bisdom, overleed in Reet op 11 november 2023. Hij werd geboren in Boom op 5 augustus 1931 en tot priester gewijd in Mechelen op 26 december 1955.

De uitgebreide informatie over de personalia kun je raadplegen op de website van ons bisdom, klik op 'officiële berichten'.

JUBILARISSEN 2024

Volgende diocesane priesters, actieve reguliere priesters, diakens en pastorale werk(st)ers jubileren in 2024. Proficiat!

10 jaar (2014)

01/06 Pascale Van Hoof, pastoraal werkster
09/08 Emmanuel Tomfiah, regulier priester

25 jaar (1999)

10/01 Luce Lenaerts, pastoraal werkster
17/01 Stan Haest, diaken
22/01 Paul Malfliet, pastoraal werker
30/05 Rit Hebbelinck, Inge Schellekens, Helena De Schepper, pastoraal werksters
30/05 Frank De Belder, pastoraal werker
29/06 Nawzat Hanna, priester
05/09 Bernard De Preter, priester
24/10 Marc Vereycken, diaken

50 jaar (1974)

28/06 Maarten Koch, priester
12/10 Raf van Baarle, priester

60 jaar (1964)

27/06 Jozef Bats, Cuyvers Guillaume, Marc Dierickx, Fons Houtmeyers, Paul Scheelen, André Steenackers, Eric Vandewinckele, priesters

65 jaar (1959)

12/07 Frans Degève, Piet Vanhoof en Juul Thys, priesters

70 jaar (1954)

25/04 Jozef Van Bedaf, priester

Wie lijsten publiceert, loopt het risico fouten te maken of onvolledig te zijn. Een pijnlijke zaak. We excuseren ons daarvoor bij voorbaat en hopen dat je ons de bijkomende jubilarissen signaleert, zodat we ook hen kunnen vermelden. Dank!

LERENSLANG

VORMINGSTRAJECT DAT DE VRAAG DEKT

Anders dan bij de andere vormingen is bij het traject ‘Valorisatie van het kerkgebouw’ het afstemmingsgesprek geïntegreerd in de eerste bijeenkomst. De teams van de pastorale eenheid komen dus meteen samen om de vorming aan te vatten. Bij de valorisatie van een kerkgebouw komen theorie en praktijk immers samen. Maar hoe ‘valoriseer’ je als pastorale eenheid een kerkgebouw? Stafmedewerkers Dries Majewski en Nicolas-Alexander Goossens, die deze vormingstrajecten begeleiden, geven tekst en uitleg.

Myriam Smits

“Waarom hebben jullie voor dit traject gekozen?” Zo luidt de openingsvraag van Dries en Nicolas-Alexander op maat van het lokale team van de pastorale eenheid. Het blijkt dat de redenen heel divers kunnen zijn. Van “Toevallig” over “Het kwam in het gesprek over de vormingstrajecten bovendien en iedereen vond deze insteek boeiend” tot “Onze kerk is in gevaar. Wat is valorisatie en wat gaat dat doen met ons kerkgebouw?” Welke reden ook speelt, ze is niet beslissend voor de opbouw van de vorming. Die volgt immers een vast stramien, waarbij in de uitwerking uitgebreid aandacht is voor de lokale situatie en eigenheid van de pastorale eenheid in kwestie.

Verrassende oogst

Bij wijze van inventarisatie nodigen de begeleiders de teamleden eerst uit om elk individueel op te lijsten wat er vandaag al plaatsvindt in alle kerkgebouwen van hun pastorale eenheid. Kriskras borrelen voorbeelden op. De oogst is doorgaans verrassend: evenementen van/voor de schuttersgilde tot de fanfare, concerten, tentoonstellingen, voordrachten ..., naast liturgie

maar ook catechese en verkondiging, diaconie en solidariteit, en gemeenschapsvorming.

Dan is het tijd voor wat theorie. Valorisatie is immers een term die mensen niet dagelijks gebruiken. Toch blijkt uit gesprekken met teamleden dat ze wel degelijk met die materie bezig zijn. Toen een vrijwilliger enthousiast vertelde over de Thomasdag die ze in de pastorale eenheid organiseerde, feliciteerde Dries haar met “die gevaloriseerde activiteit”, maar velen begrepen het niet.

Daarom definiëren Dries en Nicolas-Alexander de term: “Bij valorisatie blijft een kerkgebouw maximaal behouden voor de katholieke eredienst en blijft dat de hoofdactiviteit, maar op momenten dat het kerkgebouw daarvoor niet gebruikt wordt, kan er ter valorisatie een andere activiteit plaatsvinden. Het gaat om initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen.” Voorbeelden uit de praktijk maken een en ander bevattelijk. Voor Dries verwoordt valorisatie wat er onder mensen

leeft: “We hebben een gebouw, we hebben een opdracht, wat gaan we ermee doen? Het is een woord dat de lading dekt.”

Pudding

De proof of the pudding is in the eating. En dus in de toepassing van de verworven kennis op de praktijk. Welke van de geïnventariseerde activiteiten vallen onder valorisatie? Wat is er nodig om de andere om te vormen tot valorisatie? Ter voorbereiding van de volgende bijeenkomst krijgen de teamleden enkele vragen als huiswerk mee.

De tweede bijeenkomst start in de zondagskerk. Zo biedt ze de teamleden een geleide ontdekkingstocht in een voor hen bekende kerk. De begeleider frist de definitie van valorisatie op en stuurt de teamleden op pad met een lege plattegrond van een kerkgebouw. Met behulp van het instrument ‘valorisatie van een kerkgebouw’ en aan de hand van vragen stellen ze een eigen inspiratieplan op voor de zondagskerk. Het resultaat van die oefening presenteren de teamleden vervolgens aan elkaar. Ieder geeft zelf aan welk van de voorgestelde activiteiten in het ontworpen inspiratieplan realistisch zijn en welke activiteit haar of zijn voorkeur krijgt.

Dries en Nicolas-Alexander nemen de oogst van die brainstorm mee naar de derde en laatste bijeenkomst. Daarin kiezen de teamleden welke activiteit ze in het volgende werkjaar willen realiseren en stellen ze daarvoor een plan van aanpak op. Zo blijft dit valorisatietraject geen theoretisch verhaal, maar krijgt het stap voor stap concreet vorm in de eigen pastorale eenheid.

➤ *'De glimlachende Christus' van Johannes Wickert. "Om de glimlach van Christus te vatten zou een schilder wel duizend glimlachende mensen moeten portretteren", aldus de Duitse kunstenaar in de catalogoog 'Das Lächeln des Christus. Le sourire du Christ' (2007 Aken, M. Brimberg Druck und Verlag). "Het is niet in een van hen afzonderlijk, maar eerder in de som van allen dat je de glimlach van Christus herkent. Want het is Hij die glimlacht in elke mens."*

"En ik bid dat uw liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, zodat u kunt onderscheiden waar het op aankomt" (Fil. 1, 9-10a)

Ik neem je mee naar het FPC – Forensisch Psychiatrisch Centrum – op Linkeroever, waar ik als aalmoezenier werk. Officieel is het geen gevangenis, want geïnterneerden krijgen geen gevangenisstraf maar een interneringsmaatregel opgelegd. De veiligheidsmaatregelen zijn wel gelijk aan die in gevangenissen. Geïnterneerden kunnen niet vrij in en uit een FPC lopen. Enerzijds krijgen geïnterneerden in een FPC (medische) zorgen en de ruimte om aan zichzelf te werken. Anderzijds wordt de maatschappij beschermd tegen het risico dat zij kunnen betekenen. Het eigene aan een interneringsmaatregel is dat die van onbepaalde duur is. Of nog: hij is van kracht tot men inschat dat er geen risico meer is op herval. Door het gebrek aan perspectief zijn veel geïnterneerden terneergeslagen. Ze zijn hun hoop verloren, omdat ze niet weten wanneer ze opnieuw kunnen vrijkomen.

De geïnterneerden met wie ik dagelijks werk, zijn mensen die, hoewel ze ernstige feiten hebben gepleegd, intern vaak zelf heel gekwetst zijn. In eerste instantie ga ik op bezoek bij wie vraagt om met me te spreken. Maar als ik op een afdeling kom, spreek ik uiteraard met iedereen die ik er ontmoet. Hun nood aan iemand die onbevooroordeeld naar hen luistert, treft me keer op keer. Ik denk aan een man die letterlijk zei dat hij verrast was dat iemand écht naar

hem wilde luisteren, ondanks de fouten die hij had begaan. Dat iemand hem hoop gaf en hem vertelde dat hij graag gezien was. Dat God iedereen graag ziet en je ook tijdens je internering nieuwe kansen krijgt.

Luisteren en de hoop levend houden is niet altijd gemakkelijk. Gelukkig helpt het gebed me om die mooie taak vol te houden, om in de duisternis van het leven in een FPC hen te helpen toch opnieuw het licht te zien, om hen nieuw 'leven' te geven. Ook bij gelovige patiënten merk ik dat ze zich aan dat gebed of het mysterie van God optrekken.

Wekelijks houd ik een woord- en communiedienst. Iedereen is welkom. Wie naar de dienst komt, kiest daar zelf voor. Samen vormen we een kleine gemeenschap, waarin elke aanwezige naar waarde wordt geschat. Voor hen betekent dat actief kunnen deelnemen. Wie komt, krijgt dan ook een eigen taak: het blaadje maken, zingen in het koor, het evangelieboek binnenbrengen ...

Een van de trouwe deelnemers is Roman. Voor hem is dat hét lichtpuntje van de week. Zijn taak bestaat erin de bel te luiden. In principe kan dat met een subtiel gerinkel. Maar Roman doet dat met zoveel overgave dat ik vermoed dat niet alleen de deelnemers aan de viering, maar ook de rest van het FPC weet dat we begonnen

zijn. Aan iedereen die hij tegenkomt, vertelt hij dat hij nodig is in de viering en hij doet alle moeite van de wereld om er steeds te zijn. Hij is erg jong, amper twintig jaar, maar duidelijk getroffen door de vriendschap en het samenzijn. Hij voelt zich deel van deze kleine familie, verzameld in de kapel. Zijn kleine taak heeft een grote betekenis voor hem. Het doet ertoe of hij er is of niet. Het geeft zin en richting aan zijn week, iets om elke week opnieuw naar uit te kijken.

Elke week lezen we voorbeden die gelinkt zijn aan het lijden buiten de muren van het FPC of voor wie we tijdens de viering missen. We bidden om vrede, voor wie ziek is, voor wie er niet kan bij zijn ... Het samen bidden opent hun wereld, richt de blik weg van het eigen ik naar de ander. Het gebed is een redding uit de opsluiting. Het gebed is voor de gelovige de hoogste vorm van fijngevoeligheid ten opzichte van een ander. Net zoals de taken geeft het gebed betekenis en waarde. Het geeft perspectief.

Geregeld spreken patiënten me over het feit dat ze geen zin meer zien in hun leven. De kleine stappen die ik elke week opnieuw kan zetten, het kleine perspectief dat ik mag bieden, al is het door één enkel woord of gebaar tijdens de viering dat hen heeft geraakt of moed heeft gegeven om de hoop niet te verliezen en een nieuwe week te starten, maken dat ik met plezier naar het FPC blijf gaan.

***Pascale Van Hoof, aalmoezenier
Forensisch Psychiatrisch Centrum***

STERREN VAN HOOP

In een wereld waarin uitdagingen en tegenslagen vaak overheersen, komt het erop aan om lichtpuntjes te vinden die hoop en inspiratie bieden. Op 25 november was er zo'n baken van positiviteit terug te vinden in de abdij van Grimbergen met 'Sterren van Hoop'.

Voor de jongeren die vorige zomer deelnamen aan de Wereldjongerendagen in Lissabon was 'Sterren van Hoop' een reünie die hen opnieuw verbond met elkaar en met de energie die ze tijdens het oorspronkelijke evenement hebben ervaren. Niet alleen zij echter waren welkom, maar letterlijk iedereen met een hart voor jongerenpastoraal. Het was voor hen een ideale kans om kennis te maken met en/of deel uit te maken van een bijzondere traditie die draait om vriendschap, geloof en eenheid. Zo zette 'Sterren van Hoop' IJD Jongerenpastoraal op de kaart.

© IJD

Niet toevallig vond de dag plaats op het feest van Christus-Koning, dé feestdag van de katholieke jeugdbewegingen. Die zijn opgericht om jonge mensen te vormen tot geëngageerde gelovigen, die hun beste talenten inzetten voor Gods koninkrijk. De dag

“Dit was een heel bijzonder weekend. Ik was uitgenodigd in België om er Christus-Koning te vieren met de jongeren. Onze Belgische vrienden omarmden het thema ‘Jubel in Hoop’, dat paus Franciscus heeft gekozen om de lokale Wereldjongerendag te vieren. Met ‘Sterren van Hoop’ creëerden ze een moment van verbinding onder jongeren, waarbij geloof, liefde en hoop gevierd worden.”

“Eerlijk gezegd was het voor mij spannend en een enorme uitdaging! Het was de eerste keer dat ik een dj-set draaide als priester in een kerkgebouw! Dankzij de samenwerking met IJD, jongerenpastoraal in Vlaanderen, konden we de taal van de muziek samenvoegen met het prachtige kerkgebouw van de abdij in Grimbergen. Een mooie manier om hedendaagse taal te gebruiken om God te prijzen met muziek.”

startte dan ook met een eucharistieviering die voorgegaan werd door aartsbisschop Luc Terlinden. Onder luidkeels gezang van Hosanna kwamen de jongeren in processie binnen in de abdijskerk van Grimbergen.

aanbod. Tussendoor kon iedereen in de bar terecht voor een drankje en een snack of kon je een te gek souvenir maken aan de photobooth.

- Na de eucharistie volgden twee grote sessies workshops waaruit jongeren konden kiezen: kennismaken met de norbertijnse spiritualiteit, een workshop bierbrouwen, een actief spel ... Het is maar een kleine greep uit het ruime

© IJD

LIGHT A CANDLE

Light a Candle is een kaarsje branden en stilvallen, midden de drukte. Een kaars aansteken is een krachtig ritueel dat voor velen een sterk symbolische betekenis heeft. Het staat voor het uitdragen van hoop, het koesteren van een wens, doorgaans voor iemand die ons dierbaar is. *Light a Candle* is een uitnodiging aan iedereen, groot en klein, om voor iets of iemand een kaarsje te branden. Elke aangestoken kaars wordt bij de andere reeds brandende lichtjes gevoegd en draagt zo bij aan het licht en de warmte die we willen uitdragen. Het samengedragen licht helpt ons voorbij het duister te kijken en warm te blijven in een killere periode van het leven.

© IJD

"De Kerk leeft dankzij de creativiteit en originaliteit van jongeren! Ik ben ongelooflijk dankbaar voor deze nieuwe ervaring!"

"We maakten een reis met paus Franciscus op de WJD. We hoorden berichten van Rio de Janeiro tot in Lissabon. De encyclieken *Fratelli Tutti* en *Laudato Si'* kwamen aan bod op de dansvloer, evenals Martin Luther King Jr. en vele andere boodschappen van vrede, via melodische techno, met een sterk spiritueel en heilig onderdeel."

© Arne Fockety

Na het eten gingen de jongeren uit de bol op de muziek die de Portugese *padre* Guilherme draaide en mixte. De dj die op het veld in Lissabon voor anderhalf miljoen jongeren een onvergetelijk ochtendset draaide, wist ook in Grimbergen iedereen in beweging te krijgen. Er werd gelachen, gefeest en gedanst dat het een lieve lust was.

Eerder gaf *padre* Guilherme ook al een workshop over de link tussen muziek en zijn geloof. Ook zelf was hij onder de indruk van de 'Sterren van Hoop'-dag. Op zijn sociale media blijkt hij terug, zie de reacties hierboven. (Jonathan Wuyts)

Onze jeugddienst organiseert binnen de Inspirelligebieden een of meerdere *Light a Candle*-momenten. We nodigen ook jou uit om een kaarsje te komen aansteken. Het is een volledig gratis initiatief, waarmee we als gelovige jongeren naar buiten willen treden. Het staat open voor iedereen, gelovig of niet, jong of oud, voor al wie even wil stilvallen. Kijk zeker eens wanneer er zo'n moment plaatsvindt bij jou in de buurt. Surf daarvoor naar *Light a Candle* op de website van bisdom Antwerpen, klik op de tegel IJD of scan de qr-code (Jonathan Wuyts)

JONGERENPASTORAAL
IJD ANTWERPEN
IJDANTWERPEN@IJD.BE
03 454 11 44

READY TO PLAY

Life of Pi is een visueel meesterwerk dat de grenzen van de verbeelding overschrijdt. De film neemt het publiek mee op een adembenemende reis vol avontuur, verbeelding en diepe filosofische denkpijlen. De film is uitgebracht in 2012 en won maar liefst vier Academy Awards.

Het verhaal draait om de jonge Indiase jongen Pi Patel, die schipbreuk lijdt en moet overleven op een reddingssloep in de Stille Oceaan, samen met een Bengaalse tijger die luistert naar de naam Richard Parker. Pi vertelt het verhaal in de eerste persoon als een herinnering, een terugblik, aan een schrijver die op zoek is naar inspiratie voor een roman, wat een extra laag van diepgang toevoegt aan het verhaal.

© echo_didi op Flickr.com

Life of Pi is niet zomaar een film. Het is een ervaring die de zintuigen prikkelt en de geest uitdaagt. Het brengt de verbeelding tot leven op het grote scherm en laat een blijvende indruk achter op de kijkers. (JW)

Deze week:
Robrecht Hanne
Afkomstig van:
Hoogstraten
Je kan me kennen van:
Zomerzin en
Godly Play

Ik ben een vriend van IJD ... omdat IJD toffe dingen doet om mensen bij elkaar te krijgen. IJD creëert een veilige atmosfeer waarin ieder de ruimte krijgt om te mogen groeien en waarin jongeren zich op hun gemak voelen bij elkaar als gelovigen. De evenementen en engagementen van IJD zijn fenomenaal en verdienen ook een pluim!

Mijn lievelingsverhaal uit de Bijbel is ... het verhaal van de kostbare parel (Matteüs 13). Ik word geïnspireerd door dit verhaal en vooral door het doorzettingsvermogen en de vastberadenheid van de koopman.

Mijn beste christelijke ervaring is ... een reis naar Assisi met de pastorale eenheid van Hoogstraten-Rijkevorsel.

Mijn favoriete IJD-herinnering is ... op kamp met Zomerzin.

Dit is de volgende Vriend van IJD: Stacey Osei

1. *Het is aanschuiven om met de breedlachende Emmanuel Tomfiah in Ghanese outfit op de foto te kunnen. Op 3 december vierde de pastorale eenheid Nicolaas van Poppel de aanstelling van de spiritijn als verantwoordelijk priester en als deken van het dekenaat Kempen-Oost. Pater Emmanuel verlaat dus Turnhout om zijn intrek te nemen in de pastorie van Arendonk, waar hij een spiritijnse gemeenschap zal vormen, nu met twee paters, op termijn met meerdere, die onder zijn leiding ingezet zullen worden in de pastorale eenheid. Emmanuel is en blijft provinciaal overste van de spiritijnen in ons land.*
2. *Op 8 december 2023 was het vijf jaar geleden dat pater Charles Deckers zalig werd verklaard. Het bisdom herdacht de missionaris van Afrika en de vredestitcher uit Antwerpen tijdens een feestelijke viering in de Sint-Amelbergakerk in Zandhoven, in aanwezigheid van de familie van de witte pater. Deckers, een van de negentien martelaren van de Algerijnse burgeroorlog bij wie drie confraters, bracht een groot deel van zijn jeugd op het familielandgoed in Zandhoven door. De witte paters zagen het als hun missie om als christen te midden van moslims te leven en met hen in dialoog te gaan, ook al was dat met gevaar voor het eigen leven. Op 27 december 1994 werden ze vermoord, maar hun missie blijft voortleven: ons als christenen en moslims samen vanuit ons geloof in God blijven inzetten voor een betere samenleving en een beter mens-zijn.*
3. *Veel volk in de Sint-Jozefkerk in Hove op 26 oktober. Van bij aanvang maakt het Geloofscentrum een van zijn doelstellingen waar: een plek van ontmoeting zijn. De reden was de feestelijke inhuldiging door onze bisschop. "De vorige pastoor droomde al langer van een geloofscentrum, inmiddels is het zover hier in het hart van onze pastorale eenheid Immanuel", vertelt een trotse Paul Vermeiren, voorzitter van de kerkfabriek van Sint-Jozef. "Het Geloofscentrum, dat kan rekenen op de steun van Space for Grace, wil een plek van ontmoeting, geloofsverdieping en vorming zijn. We komen er samen met de hele gemeenschap om te vieren, maar het is net zo goed een ruimte die gelegenheid biedt tot ontmoeting, tot gebed en tot stilte. We bieden er ook maandelijks vormingen en/of lezingen aan. Onlangs genoten we van een concert 'Nooit alleen' van Lisa del Bo. Zo wil het Geloofscentrum gelijkgezinden en zoekenden de kans bieden tot een open dialoog." Meer info via een mailtje naar geloofscentrum@pe-immanuel.be.*
4. *Het Retabel van Averbode, sinds 2015 erkend als Vlaams Topstuk, is na honderdvijftig jaar terug thuis: de abdij van Averbode. De abdijsgemeenschap is uiteraard verheugd. "We zijn blij dat het retabel terug in zijn oorspronkelijke habitat is, op de plek waarvoor het gemaakt is in de abdijkerk (in een nieuwgebouwde passieve klimaatvitrine) en dat aldus de historische band van het retabel met Averbode hersteld is. En dat het terug een plek heeft in de gemeenschap waarvoor het gemaakt is", zegt abt Marc Fierens. "Nu kan het opnieuw zijn functie uitoefenen als een religieus kunstwerk. Met de 'Beweging van Christus' op het centrale paneel, en de 'Kruisiging' en de 'Verrijzenis' links en rechts, is het een uitermate expressief werk." Ook voor de uitstraling van de abdij is de terugkeer een meerwaarde. "We merken nu al dat meer mensen onze kerk bezoeken of mee komen vieren om het werk te bewonderen", geeft de abt nog mee. "In onze rondleidingen, op elke zondag, schenken we extra aandacht aan het retabel." Het MAS geeft het stuk uit zijn collectie in langdurige bruikleen. In 1514 gebruikte de abdij van Averbode de opbrengst van de honing om het retabel te laten maken door Jacob van Cothem, een beeldsnijder en handelaar uit de Antwerpse Kammenstraat. De terugkeer kadert in het project 'Vlaamse meesters op hun plek' van Openbaar Kunstbezit Vlaanderen en Toerisme Vlaanderen.*

© PE Nicolaas van Poppel

© Kevin Verboven

© Jan Van Riet

© Bart Huysmans en Michel Wuyts

WAS JIJ ERBIJ?

© PE Don Bosco

Wie was Don Bosco? Waarvoor stond hij? De eerstecommunicanten van de pastorale eenheid Don Bosco ontdekten het tijdens een bijeenkomst eind oktober in de kerk van Beerse Den Hout. Grigio, de hond van Giovanni 'Don' Bosco, vertelde het levensverhaal van zijn baasje. Nadien kregen de kinderen de opdracht een aantal initiatieven van Don Bosco naar vandaag te vertalen: Don Bosco zorgde als een vader voor de straatjongens in Turijn. Wie zorgt er voor jullie? Bij Don Bosco was iedereen welkom. Wie zouden jullie graag uitnodigen aan hun tafel? Deze Giovanni was een echte speelvogel die geregeld kattenkwaad uithaalde. Jullie ook? In een bijzondere droom ontmoette Giovanni een man in een stralend wit kleed die hem zei: "Als je het vechten wil stoppen, moet je goed doen voor anderen." Knutselen jullie een dromenvanger? Op school hoorde Giovanni verhalen over Jezus. Iedere zondagmiddag gaf hij een voorstelling met trucjes: hij liet een duif wegvliegen uit zijn hoed, een pan balanceren op zijn neus en wandelde over een kabel tussen twee bomen. Tussendoor vertelde hij verhalen over Jezus. Velen kwamen luisteren. Kennen jullie ook trucjes?

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

VAN OUD NAAR NIEUW

Omdat het zondag 31 december is en koud en nat, is er behalve hardhorige negentigjarige Archiel tien minuten voor aanvang geen kip in de kapel. "Flauw bezen ... en ik heb zelfs mijn lange onderbroek nog niet aan!", roept hij op de kouwelijke afwezigen foeterend. Hij wenst me alvast een gelukkig nieuwjaar, terwijl ik bedenk wat ik zo dadelijk de kleine kudde zal wensen, mocht ze toch komen opdagen. Gezien hun leeftijd vermoed ik niet dat ze nog veel voornemens maken voor het nieuwe jaar, zoals verstokte rokers of niet-sportievelingen wel eens doen. Suggesties lees ik alvast bij de Amerikaanse journaliste Erma Bombeck. "Ik ga het komende jaar niet naar een dokter bij wie de planten in de wachtkamer verwelkt zijn, ik ga mijn auto niet uitlenen aan kinderen die ik zelf verwekt heb en ik ga mijn huis opruimen zodra datzelfde zootje opgegroeid is", schrijft ze. Mensen met voornemens om in het nieuwe jaar niet de fouten te maken van het afgelopen jaar, zullen over twaalf maanden met hoge graad van zekerheid vaststellen dat er weerom niks van in huis kwam. En dat is ten langen leste ontmoedigend. En daarom hier mijn wens. In plaats van krampachtig te zitten bedenken wat je allemaal zal doen: stel je gewoon open voor wat God in 2024 in jouw leven gaat doen. Want het zit in zijn natuur om goeie dingen in jou te beginnen.

Het recept daarvoor kregen we een paar weken terug met kerst. De herders waren niet

op zoek naar goed nieuws, ze volgden geen ster zoals de intellectuele 'wijzen', ze deden hun job: op schapen letten 's nachts. En toen kwam die engel met Jezus' geboortekaartje. Zij veroorzaakten het goede nieuws niet, God deed dat. Zij vonden het Evangelie niet, het Evangelie vond hén. Ook voor jou is God van plan om in 2024 deuren te openen, ga er gewoon door. Misschien ben je al heel lang gekwetst en geeft Hij jou de kracht om je hart te verweken en anderen te vergeven. Misschien kamp je al heel lang met een verslaving, een depressie of een relatiebreuk en maakt Hij het jou mogelijk om jouw probleem van een andere kant te bekijken en op te lossen. Misschien leef je al heel lang leeg en zonder zin en geeft God jou de kans om een vluchteling te helpen huisvesten of een anderstalig kind te helpen lezen. En nog een aparte wens voor de Kerk na haar verschrikkelijk 2023. Dat circusdirecteur Phineas Taylor Barnum gelijk mag krijgen toen hij omstreeks 1880 zei: "There is no such thing as bad publicity", waarmee hij bedoelde dat reclame voor iets wat helemaal geen reclame verdient, ten langen leste goed uitdraait.

➤ [Ronald Sledsens](#)

Ronald Sledsens

© Ronald Sledsens

➤ **Op de foto:** Om gezegd te krijgen waar we geen woorden voor vinden, wat we niet kunnen bevatten of waar we geen vat op krijgen, vallen we vandaag vaak terug op religieuze tekens of symbolen. Worden kruistekens gebannen, dan duiken er wel her en der engelen op in het straatbeeld. En wie weet, weten deze bevallige wezens tussen hemel en aarde met een knipoog toch nog een boodschap van God te verspreiden ... In Lier daalde begin december een droomwereld van engelen, dansende dieren en geliefden neer uit de hemel. Dat spektakel Garden of Angels voert een bruidspaar ten tonele. Hun grote cadeau zijn de engelen, als beschermers, als wijze wezens, als dromers ...

© Eyes on the world/David Tilemans

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:

RELIGIEUZEN ONDERWEG

www.relevant-bisdomantwerpen.be

